

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kerepesi-ut 25.
Főkiadóhivatal: Múzeum-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG

Egész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.

Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

Bánffy székfoglalója.

Budapest, július 4.

(v.) Mikor Pál apostol visszatért Jeruzsálembe, amelyből valamikor mint Saulus vonult el Damaszkus felé, akkor érezhette ugyanazt, amit báró Bánffy Dezső, az egykori miniszterelnök érzett, midőn ma a kisebbség padsoraiból mint a legifjabb ellenzéki párt vezére elmondta parlamenti székfoglalóját. Olyan újnak érezte őt mindenki e gyűlekezetben s talán ő maga is idegennek érezhette magát új szerepében. Mert ime, bizó reménykedéssel azok pillantanak most feléje, akikkel valaha szemközt állott s akik akkoriban nemesak a politikáját támadták politikai fegyverekkel, hanem a személyét is a perfid gyanúsításnak s a szennyes rágalomnak eszközeivel. Egykori hívei ma némán és ijedezve lesték szavait, egykori ellenségei pedig valósággal dörgölődtek hozzá biztató helyeslésükkel. Azt kellett éreznie, miatt beszélt, hogy egy idegen világba esőppent beléje, vagy pedig magába ő belé esőppent egy idegen világ, amelynek áradata furcsánál rietsőbb új helyzetekbe sorolja.

Ellenzéki szerepéhez híven, vádlóul lépett fel egy politikai rendszer ellen, amelyet, míg kormányon volt, saját maga is követett. Igaz, hogy magamagát sem kímélte, vádjának minden pontjánál elmondta töredelmesen a mea culpa-ját. De igaz az is, hogy amikor beismerte, amit a kormány élén ő maga vétett és mulasztott, a saját bűneire talált enyhítő és felmentő körülményeket, holott könyörtelenül tört pálcát utódai felett, akiket pedig nem tudott egyébként vádolni, mint azzal, hogy ők sem voltak nálánál különbek. Ez a beszéd különben kevésbé fog tetszeni az ellenzéknek, ha majd nyugodtan mérlegeli a benne foglaltakat, mint ahogy első hallásra tetszett. Mert báró Bánffy Dezső ma voltaképp elítélte a tavalyi obstrukciót. Még pedig nemcsak azért, mert benne érthető idioszinkrázia él a parlamenti forradalmak iránt, hanem komolyabb alapon is. Szerinte a magyar szolgálati és vezényleti nyelv kérdését nem lett volna szabad a napirendre tűzni, mert a nemzet ma még gyöngye idevágó jogos törekvéseinek kivására. És ugyanebből a szempontból időszerűtlennek és politikai hibának mondta a diplomácia szolgálati nyelvének feszegetését is. Egyáltalában elítélte azt a politikát, amely erőszakkal akar a koronától nemzeti vívmányokat kiesikarni; szerinte csinyján, ügyesen, suttymban kell e téren

előre haladni. Nyilván így akarta érthetővé tenni, hogy miniszterelnök korában, amikor kezében volt a hatalom s felelős állásban ő látta el tanácsosal a koronát, nem beszélt fölfelé úgy, ahogy most lefelé beszél.

De báró Bánffy Dezső nem veszi észre, hogy amikor magát mentetgeti ilyen módon, ugyanakkor letöri az élet az ő mostani ellenzéki fellépésének is. Mert mit felelne vajjon Tisza Istvánnak, ha ez, a mai támadással szemben, azzal találna védekezni, hogy a nemzet még ma sem elég erős a magyar kommandónak s a közös diplomácia magyar levelezéseinek kivására s hogy e különben jogos nemzeti törekvések kielégítése elől épp azért tér ki, mert a fejedelmet ilyesmire erőszakkal rászorítani nem tanácsos? Azt mondja Bánffy, hogy kár megbolygatni eme kérdéseket, valaméddig kielégítő megoldásukra biztos kilátás nem nyílik. Ezt már miniszterelnök korában is hallottuk tőle. Ám ha elemi erővel tör ki a nemzeti lélekből az indulatos vágy, hogy a magyar állam nemzeti jellege a közös intézményekben is kellőképp domboruljon ki, lehet-e akkor a politikai regardok s a politikai óvatosság kicsinyes szempontjaival a nagy kérdések előrerobogásának útját állani? Ellenzéki állásban Bánffy ma azt mondja, hogy nem lehet. De miniszterelnök korában nem így beszélt s nem így cselekedett. Nagy nemzeti felbuzdulások kielégítésére ő is keskenyvágyu nemzeti engedményeket hozott, s aki ennyivel beérni nem akarta, azt hatalmas energiájával kegyetlenül elgázolta. Ha a hatalom polcán úgy beszélt volna a koronához, ahogy ma beszélt, a fejedelem kétségtelenül arra szólította volna fel, hogy adja be lemondását és telepedjen Apponyi mellé, akit a felső régiókban nagy fantasztának tartanak, jóval nagyobbak, mint idelelni sokan, a többek közt szerény magunk is. Miért hallgatta el tehát akkor Bánffy ma kifejtett felfogásait a korona előtt? Mert a kormányzati polcon szolgálatokat vélt tehetni hazájának és királyának? Mert bár lelkében ott rejtődött a ma kifejtett nemzeti ideál a maga egészében, ő beírta volna azzal, hogy apróbb lépésekben vigye előre a nemzeti ügyet s kisebb részletfűzetéseket eszközöljön ki a nemzet követeléseinek nagy tömbjére? Ezek bizonyára nagyon tiszteltreméltó tekintetek; de az a politika, amely a szív legrejtettebb redőibe zárta a saját nemzeti indulatának nagy titkát s a ma kifogásolt hibákat is a saját alkotmányos felelősségével takarta hosszú évekig, nem

mondható bizony sem férfiasnak, sem őszintének. Tisza Kálmán sok megbántást volt kénytelen eltűrni, amiért szegre akasztotta a bihari pontokat, hogy az ország kormányzatát átvehesse. De helyt állott e tettéért s noha nem dicsekedett vele, de nem is rejtette. Bánffy Dezső bezzeg másként jár el. Az ő testén, amíg kormányon volt, feketesárga köpenyeg lebegett, amelynek nemzetiszínű volt a bélése. Most ugyanezt a ruhadarabot hordja, csak hogy a fonákjával kifelé fordítva; most a nemzetiszínű bélést mutogatja s a feketesárga réteget rejtetgeti. S elkérkedik vele, hogy ő sem változott, a ruhája sem változott. Fregoli ezt ügyesebben csinálta.

Az önálló vámterület iránt való nagy szerelmét is megvallotta ma Bánffy Dezső. Diesérjük érte s örülni fogunk, ha e szerelme csakugyan nagy és kitartónak bizonyul. De bocsáson meg nekünk, ha egy tekintetben bizonyos fenntartással fogadjuk mai vilámlomását. Szívesen elhiszszük neki, hogy e szerelme nagy és kitartó. Ám hogy olyan régi volna e szerelme, mint amilyenek ma mondta, erre nézve alapos kétségeink vannak. Azt a törvényt, amelylyel 1898 elején kimondtuk az önálló vámterület államjogi állapotába való belépésünket, csakugyan Bánffy Dezső terjesztette be és fogadtatta el. De nem vagyunk hajlandók ezt annak bizonyítékául elfogadni, hogy Bánffy már akkor a vámsorompók felállítására gondolt s e törvényben mintegy az első lépést akarta megtenni eme célpont felé. A mi tudomásunk e törvény keletkezéséről egészen más. A benne letett gondolat, sőt maga a formulázás is tudunkkal a Szilágyi Dezső műve. Abban az időben a Bánffy-kabinet esze másfelé járt: az ischli klauzula tájékain; s egyik miniszterelnöki felszólalásán Bánffy megismonta, hogy nézete szerint a kapcsolatot Ausztriával nem lazítani kell, hanem szorosabbra fűzni. Ezzel szemben Szilágyi Dezsőnek az volt a politikája, hogy a befelé zúlló, rothatag Ausztriától fokozatosan vissza kell vonulni s e célból eszökentünk kell a surlódási felületeket. Ennek a politikai koncepciónak volt a gyümölcse az az eszme, hogy ha az osztrák obstrukció miatt vámszövetséget alkotmányos uton nem köthetünk, mondjuk ki egyoldalú magyar törvényben a vámközösségi állapotnak a viszonyosság alapján való fenntartását s ugyanebben a törvényben — királyi szentesítéssel — jelentsük ki, hogy beléptünk az önálló vámterület államjogi állapotába. Szilágyi Dezső megnyerte e kibontakozás számára Bánffy Dezsőt s utóbb a koro-

nát is. Az 1898: I. törvényeiknek ő volt tehát az értelmi szerzője. Politikája túléltte őt s annyira megnyerte a többek közt Bánffy Dezsőt is, aki pedig eleinte talán kevésbé lelkesedett érte, hogy ime most már eldicsekszik azzal, amit akkor, a viasznyok kényszerének nyomása alatt, kénytelen volt elfogadni. De abban aztán teljesen igaza van Bánffy Dezsőnek, hogy gazdasági különválás nélkül nincsen foganatos nemzeti politika. Sőt továbbmegyünk: valóban demokratikus és szabadelvű fejlődés ebben az országban csakis az önálló vámtérület sorompóin belül lehetséges.

Ez a bátor állásfoglalás a gazdasági önállóság mellett teszi nekünk kedvessé, az országra nézve hasznossá Bánffy Dezső ellenzéki szereplését. Mai székfoglalója érdekes esemény volt és elsőrangú jelentőségű. Az átkanyarodás, amelyet a kormányelnöki polceról az erősen akcentuált ellenzéki álláspontra véghezvitt, mérész művelet volt. Bánffy e műveletet ügyesen és szerencsésen tette meg. Új politikai irányának sok fogyatkozását látjuk, de törekvései tiszteltreméltóak és egyenesen imponáló az a hív, amelylyel őket képviseli. Első ellenzéki fellépésével, a többség ámulata közben, játszva vitta ki magának az ellenzék fővezérletének szerepkörét, amelyre pedig Jászberényi beszámolójában a minap Apponyi Albert pályázott. Vajjon báró Bánffy Dezső kikben fog erősebben csalódnai: új barátokba, akik ma körülrajongták, avagy volt híveiben, akik látható döbbenéssel kísérték zászlóbontását?

Az új Bánffy Dezső.

Budapest, július 4.

Bánffy Dezső ma nagyon korán bejött a Házba. De másokat az érdeklődés még korábban becsalt. S ekkor a fiatalabb függetlenségi tisztelettel meginterpelláltak, hogy mit várjanak mai felszólalásától?

Az ellenzékre került volt miniszterelnök így szólt:

— Nem azért beszélek, mintha halaszthatatlan okom volna reá. De honorálnom illik azt az érdeklődést, melyet a közönség velem szemben tanúsít s mely nekem — mért tagadnám? — nagyon jól esik. A beszédre nem készültem, nem is tudnék bejelentett beszédet mondani, mert abba én belesülök. Beszélek rapszodikusan, ami a sok koválygó témából éppen eszembe jut. És lehet, hogy nektek nem is fog tetteneni...

— Attól ne félj, kegyelmes uram, — biztatta ez is, az is, csak vágj neki bátran.

Bánffy mosolyogva folytatta:

— Én nem beszélhetek a ti szátok ize szerint. Nem mondom, hogy az izlésem tart vissza, de engem köt a múltam. De azért *lényegben azt fogom mondani, ami nektek tetszik, s csak modorban úgy, hogy neki is tessék.*

E kétségtelenül tapintatos nyilatkozat után a várakozások minden oldalon lelőhadtak kissé. Az ellenzék azt mondta, hogy Bánffy nem lesz agresszív, tehát csak félig lesz érdekes; viszont a többség úgy vélekedett, hogy Bánffy objektív lesz, tehát

nyugodtan meg lehet hallgatni, de akinek tetszik, nyugodtan el is mehet. Csak a karzatok közönsége őrizte meg teljes érdeklődését továbbra is. Ez a közönség tíz órák már egészen ellepte a karzatokat és várta mohón, várta lázasan az új, az ellenzéki Bánffy felszólalását...

Maga az ülés időben két egyenlő részre szakadt. Az első részben Szatmári Mór áldozta fel magát, hogy Bánffy Dezsőnek ne kelljen mindjárt felszólalnia. De olyan érdekesen, olyan hévvel teljesítette kötelességét, hogy szinte túl is ment a neki szánt szerep korlátain. Neki föl kellett keltenie az érdeklődést és nemcsak felkeltette, de le is kötötte. Midőn pedig a tudatosabb nemzeti politika metódusáról beszélt és a szélsőbal tapsaitól tüzelve, megsuhintotta a sovinizmus ostorát az izgága nemzetiségek fölött, Vlád Aurélban önkénytelen munkatársat kapott abban a munkában, hogy Bánffy Dezső beszédéhez a legjobb átmenetet csinálhassa meg. Szatmári azt a nemzeti politikát sürgette, melynek ma Bánffy Dezső a legmarkánsabb képviselője, Vlád Aurél pedig személyes kérdésben egyenesen kimondotta, hogy ő hiva a magyar állameszmének, de nem a Bánffy magyar államának.

Nos, látni kellett abban a pillanatban Bánffy Dezső arcát. Mosolygott, de olyan formán, mint aki azt mondja:

— Ez a féreg éppen jókor kerül eléem, hogy a horgomra szurjam csalogatónak.

S aztán csakugyan Vlád Aurél szavaihoz kapcsolta első mondatait. Mikor a szünet után, általános, nagy mozgolódás közben fölemelkedett s ropogó gyors szavai először pattogtak ebben a csarnokban: Vlád Aurélnak reá való hivatkozása módot adott neki, hogy mindjárt bevezetőül a vezetés szóp tirádot mondhasson a sovinizma magyar államról. Nem mondott újat, de azt mondta, amit magyar embernek jól esik hallani, s ezért megbocsátották neki az első mondatok formájának görnyedtségét, sőt annál szívesebben éljenztek.

De aztán különös gyűrűket vetett a hullámzó tetszés. Hol a legszélsőbb baloldalon, hol már nem is a jobbmezőn, hanem a néppárt legaulikusabb rétegében mutatkozott a helyeslő hullámgyűrű. Mert ennél különösebb beszéd még nem is hangzott a parlamentben. Egyszer olyan kényes témákról beszélt a beavatott embercsodálatos merészségével, melyekhez még a szélsőbal is alig mer nyulni, egyszer meg olyan rajongással emlegette a maga legmesszebbmenő dinasztikus érzelmét, hogy még Szűllő Géza se merne az ellenzékben ilyen heves aulikusnak mutatkozni. De Bánffy mindent mert. A horvát-kérdésről, Ausztriához való viszonyunkról, a királyról, tanácsosainak titkos célzatairól, a hadseregről, az önálló vámtérületről, a magyar kormányok büneiről, a saját nagy hibáiról úgy beszélt, annyi szenzációs leleplezett tett, olyan félelmes játszissággal nyilatkozott, hogy a végén igazán mindenki remegni kezdett. Valami olyanforma érzés fogta el a hallgatóságot, mint amikor asztal fölétt szóhoz jut az *enfant terrible*, akinek megjegyzései mindig vegyes érzéseket fakasztanak, mindig sebeznek is, amikor mulatnának, s akitől azok is félnek, akik már kikaptak, azok is, akik még csak azontul fognak kikapni. S Bánffy azokat a szenzációs menyköveket olyan könnyedén is hajigálta, mintha nem tudná, milyen pusztító.

Megsimogatta a volt horvát bánt, de elmondta, hogy ő a király elé más memorandumot is terjesztett volt, hogy milyen marsrutával nevezék ki a bán — utódját. Azt engedte sejtetni, hogy a sovinizta értelemben vett magyar nemzeti államnak legfelsőbb körökben nincs akadálya, de ugyanakkor elárulta, hogy diplomáciai téren állandó tendencia dolgozik Magyarország elrejtése iránt s még a közös vámtérület is arraval, hogy kifelé Magyarország létezését el lehessen dugni. Azt iparkodott megértetni az országgal és az ellenzékkel, hogy ő mindig és mindenhol csak azért dugta zsebre az ökleit, mert meg akarta várni, míg a nemzet elég erős lesz, hogy jogait egy csapással visszaszerzhette. Ő tudva fürte a kiegyezési alaptörvény homályait, mert addig a homályos passzusok földerítéséhez hozzá se akart fogni, míg a magyar törvénymagyarázatnak a nemzet ereje kellő súlyt nem biztosíthat. Ezért nem nyult a vezényleti nyelv kérdéséhez, míg a nemzet nem elég erős. Ezért nem feszegette az önálló vámtérület kérdését, míg a nemzet nem elég erős. És azt mondta, hogy ezeket a kérdéseket nem is kellett volna még feszegetni, mert még nem vagyunk elég erősek. Itt egy kicsit szépitgette a maga intencióit a multa nézve s ravasz módon hallgatta el, hogy hasonló titkos intenciói egy másik miniszterelnöknek is lehetnek, aki még nem került az ellenzékre és így nem is leleplezhető le — ha ugyan akkor is leleplezhető — a maga sebbik és hódítóbb alakját. Mert hiszen Bánffy se leleplezte le igazi szándékait, míg ez volt a jobbik taktika, s csak most beszél olyan nyíltan, mikor már az ellenzéken van.

Vegyes, nagyon vegyes érzéseket fakasztott ez a beszéd. De érdekes és izgalmas volt, izgalmas a szó szokatlanabb és veszedelmesebb értelmében. Zajosabban egyszer sem nyilatkozott meg az izgalom, hanem a szemekből annál érthetőbben szólt a káröröm, a megdöbbenés, a tamáskodás, az elfogódás. Mintha már sokallának is a torló szenzációkat. S akkor Bánffy még azt mondta:

— Ezt most csak úgy találomra, rapzodikusan szedegettem össze. Még lesz alkalom máskor egyébről is beszélni.

Vajjon miről? Vajjon ki ellen? Az az ember, aki miniszterelnök korában nyíltan emlegette a három milliót, melybe a választások kerültek, ugylátszik, egészen más mértékkel méri, hogy miről lehet és miről nem lehet beszélni. Ha a milliók választási költségekről mert beszélni, mikor azzal magát vádolta, akkor most minderről és mindenkiről nyíltan fog beszélni. S az ilyen tulengő nyíltság szinte félelmes a politikában. Mert mi lesz, ha a Polónyi megszokott leleplezéseit ezentul nem a bőfantáziájú Polónyi és Kaas mondják el, hanem Bánffy Dezső, a volt Házelnök, a volt miniszterelnök, a volt főudvarmester s az uralkodó egykori kedvence? Az ember nem tudhatja, hogy az ilyen kényelmetlenül szókimondó ember nem válik-e idővel azokra nézve is kényelmetlenné, akik most hízna leleplezéseitől.

És az igazsághoz hiven föl kell jegyezni, hogy a szenzációs beszéd nem volt külső hatásában is szenzációs. Egy-egy mondat után volt taps, hol innen, hol onnan, de a beszéd végén valami kényelmetlen elfogódás nyugtázta le az egész hallgatóságot és alig tapsolt valaki.

Hogy a színekről se feledkezzünk meg!

Bánffy az Eötvös Károly helyéről beszélt, nagy hallgatóságnak, melynek soraiban nem láttuk sem Tisza Istvánt, sem Khuen-Héderváryt, sem a régi Bánffyánusokat. Eleinte kissé elfogultnak látszott s akkor a mondatait szétborzolta a tréma. De aztán belemelegedett a beszédbe s már szónoki formákat is talált, elmésségeket is produkált. Jó másfél óra hosszat beszélt. Közben a terem szelinteg egy pohár vizet hozott neki, de Bánffy szelintette. Neki nem kell víz. Ő nem dolgozik pohárdekorációval. Beszél szimplán és ha megcsuklik a hangja, hát köhög, de publikum előtt vizet nem iszik. Egyébként a beszéd után úgy ment a folyosóra, mintha valami közönyös témáról, mondjuk a lótenyésztésről beszélt volna. Hogy meg fogják emlegetni ezt az ő mai beszédét, azt — ha tudta vagy gondolta is — arcának egyetlen vonásával sem árulta el. A folyosón aztán gratuláltak is neki, de tudja isten — úgy gratuláltak, mintha pardont kérnének . . .

Ma már betérjesszítették az ülések meghosszabbítására vonatkozó indítványt is. Holnap megszavazzák. Szerdán már öt óra hosszat lehet beszélni. Témát adott Bánffy Dezső . . .

A képviselőház ülése július 4-én.

— Kezdetre délelőtt 10^{1/2} órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: gróf Tisza István miniszterelnök, Lukács László, Plósz Sándor, Cseh Ervin.

Elnök: Megnyitja az ülést s betérjesszíti a feliratokat.

Lukács László pénzügyminiszter jelentést nyújt be a községekben és városokban be nem folyt adókról.

Napirenden van

az 1904. évi költségvetés

általános vitájának folytatása.

Szatmári Mór az első szónok. Semmi garanciát nem lát a kormány eddigi működésében s multjában arra, hogy be fogja váltani a nemzeti állam kiépítésére irányuló ígéreteit. Ne hivatkozzék a többség és a kormány Deák Ferencre, mert lépten-nyomon megtagadja eszméit és szellemét. Nincs olyan tér, amelyen csak egy lépéssel is előhaladtunk volna nemzeti irányban: olyan távolság-jelzőket látnak mindenfelé, aminők a öhiopji hadiparancs, az elkecseregett küzdelem a nemzeti nyelvért s annak leveretése, a megbénított nemzeti akarat, a nemzetiségek lázongása . . .

Vlász Aurél: Nem igaz! Melyik az a nemzetiség? (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Mit szólnak hozzá az oláh választói? (Nagy zaj.)

Neszi Pál: Kinek ég a háza? (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Vlász Aurél: Majd bejönnek az oláh és német választók, azok megadják a feleletet! (Hosszantartó, nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Hogy mer így beszélni? Szégyen, gyálat! A magyar parlamentben van! Oláh, mars ki! (Élénk helyeslés és nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Vlász Aurél: Engem kerületem küldött ide! Olay Lajos: De nem szabad ilyen gyalázasatosan viselkedni a magyar parlamentben! (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Szatmári Mór: Nem fél választóitól, azok hazafias, magyar érzelmeik. Beszél az egy-gyermekrendszer pusztító hatásáról, a népnevelésről, a népoktatási reformról. A kormány iránt való bizalmatlansága okából nem szavazza meg a költségvetést, hanem Komjáthy határozati javaslatához csatlakozik. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Vlász Aurél személyes kérdésben magyarázza, hogy közbeszólása tiltakozás akart lenni Szatmári általános gyanúsítása ellen s így nem szolgált rá Olay vehemens aposztrofálására. A hazafiság nem dicsőség, azzal nem lehet kérkedni, mert az kötelesség. Ő csak egy hazafiságot ismer, neki csak egy hazája van; de nem hivatott annak a nemzeti eszmének, melyet báró Bánffy Dezső hirdet, hogy tudniillik minden nemzetiséget el kell tüntetni a föld színéről s valamennyit be kell olvasztani a magyarságba. (Nagy derűtlenség.) Oláhok született, búnske nyelvőre.

Neszi Pál: Magyar állampolgárnak született! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Vlász Aurél: Magyar állampolgár vagyok, de nemzetiségemre oláh!

Olay Lajos azt feleli Vlász Aurélnek, hogy itt a magyar képviselőházban nincs helye annak, aki nem hivatott a magyar állameszmének s tenni is fogja róla, hogy ne legyenek itt. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Vlász Aurél: Ha azt hiszi Olay, hogy ezzel a fenyegetéssel őt meggyőződéséről el fogja tántorítani, nagyon csalódik. (Zaj a szélső baloldalon.) Mindig ki fogja mondani, amit érez.

Olay Lajos: Próbálja meg!

Elnök: Szünetet ad.

(Szünet után.)

Báró Bánffy Dezső: Azon kezdi, hogy pár perccel előbb Vlász Aurél a nagy szót, hogy nem hivatott az ő politikájának; az az ő dolga, egyéni szabadsága, hogy ne tartsa helyesnek a sovinizta magyar politikát. Meggyőződése, hogy Európában csak nemzeti államok maradhatnak meg s azt tartja, hogy nemzeti államot másképpen, mint ahogy ő akarja, nem lehet kiépíteni. Más módon lehet itt magyar állam, de az nem lesz nemzeti állam. Elismeri, hogy a nemzetiségeknek létjogosultságuk van az egyház, sőt bizonyos korlátozással az iskola terén is, de mint egyednek nincs és nem is lehet joga; mint nemzetiségek nem kaphatnak külön jogokat a nyelv terén. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Egész őszintén kijelenti, hogy bizalmatlanság miatt nem szavazza meg a költségvetést; (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) bárha elismeri, hogy itt ellentétbe jön önmagával, mert mindig az volt az álláspontja, hogy a budgetet általánosságban meg kell szavazni s a részletek során kell odatörekedni, hogy egyes tételek emeltesse, mások leszállítsanak. Egyáltalában hibásnak tartja a mi gyakorlatunkat, a hosszadalmas általános költségvetési vitát. A kormány törekvéseivel, politikájával nem ért egyet. Előzetesen néhány személyes megjegyzése van arról az eltérésről, amely Polónyi és gróf Khuen-Héderváry közt támadt. Az igazság nincs ott, ahol Polónyi mondta, de ott sincs, ahol Khuen megalátni gondolta. (Derűtlenség.) Gróf Khuen 1895-ben, mikor ő lett vele szemben miniszterelnök, följajánlotta neki lemondását; ez helyes eljárás volt, mert a bán kinevezése miniszterelnöki ellenjegyzéssel történt. Akkor kérte, hogy tartsa meg állását, mert nem látta az ország érdekében valónak, hogy a bán állásban változás történjék. Az igaz, hogy bán korábban gróf Khuennek egész kormányzása idején jó viszonyban volt, de az nem jelenti azt, hogy teljesen meg lett volna elégedve kormányzásával. 1895. szeptemberében a királylyal Zágrábban járt; a fogadtatás melege volt, de nagy meglepetéssel látta, hogy nemzeti színtől alig volt, ami volt azt is őrizni kellett. (Derűtlenség); ellenben mindenütt volt horvát és fekete-sárga zászló. Aztán következett a zászlóégetés. Zágrábban a horvát királyt élettették, azaz, sehol nem élették a magyar királyt. Pedig horvát király nincs. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Autófogva tanulmányozta a horvát kérdést s rájött, hogy sok minden hiba történt; nem a horvát autonómiát vádolja, de vádolja a magyar kormányokat s a saját kormányzatát sem veszi ki ebből. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Ez volt az ok arra, hogy emlékiratot terjesztett a felsőre el; ez a memorandum nem volt határozatot kérő, hanem csak informáló. Ebben az emlékiratban azt fejtette ki, hogy az újonnan kinevezendő bálnak köztölt marsruta adandó, hogy az autonómia ki ne terjesztessék a törvény és a magyar állam kárára. A magyar kormányok mindig arra törekedtek, hogy a 68-iki törvények betűje sérelmet ne szenvedjen, de a szellemével nem törődtek. (Ugy van! a baloldalon.) Horvátországot a magyar képviselőházban valami alkirályságnak tartják, pedig az semmi egyéb, mint nyolc vármegyének összetartozása autonómia alapján. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Mi csak a papíron ismerjük a közösséget, de a közösség szelleméről nincs fogalmunk. A horvátok igen természetesen ki akarják terjeszteni az autonómiát, mi pedig gyűbék voltunk és nem előrelátók. Így történt, hogy horvát nyelvű utleveleket adunk ki a magyar állam területén; mintha bizony Magyarországnak horvát határai volna. Nincs horvát tenger, az magyar tenger s amikor bizonyos tengerjogi gyűlésen a magyar kormány a tengerjogi rendszert felvette, horvátok ismerték el azt a magyar tengert. Attól fél, hogy ezzel a tengerjogi rendszettel is úgy fogunk járni, mint az utevéllel. (Zajos helyeslés és tetszés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Ismétli, hogy Khuen bánnal mindvégig a legjobb viszonyban volt; de Polónyi azt is

mondotta, hogy ő Khuen miatt egyszer be is adta a miniszterelnökségről való lemondását. Ez olyasvalami, ami nagyon valószínűtlenül hangzik, nem is emlékszik rá, bátran kimondja, hogy nem is igaz. (Élénk derűtlenség a bal- és szélsőbaloldalon.) A fumei kérdésben sem volt közöttük konfliktus. Teljes egyetértésben vele foglalta el azt az álláspontot a fumei autonómia kérdésében, amelynek az volt a következtése, hogy felfüggesztette az autonómiát, ne-hogy Fiume magát Magyarország törvényhozással egyenrangú tényezőnek tekintse. Ennyit kellett mondania erről a kontroverziáról, mert Polónyi és Khuen egyenesen ő reá hivatkoztak. Azt a kérdéses emlékiratot nem mutatta meg a bálnak, nem is tartozott vele, mert hiszen ő a bán kormányzatát tanulmányozta s erről a tanulmányról tett jelentést a királynak. (Élénk helyeslés balfelől.)

A viszonyok ma még rosszabbak Horvátországban, mint voltak. Igazat ad Kovacevicsnak abban, hogy sok mindennek meg kell változnia a magyar államközösség szempontjából. Nem szabad egyházi javadalmasokat adni nem hazafias elemeknek, az iskolában meg kell akadályozni a tanítás mai szellemét. Élénk helyeslés és tetszés a baloldalon.)

Miniszterelnök korában egy blanketta került a kezébe, amely horvát királyságot emlegetett. Természetesen találta az ilyen titkos törekvéseket, de volt rá gondolja, hogy azok a blanketták megsemmisítésének. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Volt egy más konkrét eset is: egyszer észrevette, hogy egy törvény készült, amely ki akarta mondani, hogy Horvátországban csak az lehet ügyvéd, aki magyar-horvát állampolgár. Ezen nagyon meglepetést s tett róla, hogy abból a javaslatból ne legyen törvény. Nem is lett. A miniszterelnökség költségére lefordította magyarra a horvát autonóm törvényeket, hogy hadd lássuk mi is végre, milyen alapon formálnak a horvátok jogtalan, törvénytelen és illetéktelen követeléseket. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Reméli, hogy az egykori bán, aki most a magyar kormány tagja, be fogja látni, hogy sok hibát követett el a magyar kormányok s magát isparkodni fog a viszonyoknak és a közösség igazi szellemének tisztázására. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A magyar állam eddig is tulajdonság áldozatokhoz a horvát autonómiának; semmi okunk sincs újabb áldozatokra s Horvátországnak nincs joga újabb áldozatokat követelni a pénzügyi egyezségben, mert Horvátország autonóm kiadásainak fedezésére a horvát bevételek egyre rosszabbodnak. Felsorolja a statisztikai adatokat, amelyekből kitűnik, hogy mi mindig többet adunk Horvátországnak, mint a mennyit a kiegyezés alapján még méltányossági okokból is joga volna követelni; most pedig, amikor a horvátok érzelmei irányunkban rosszak, az állami közösséget meg akarják ingatni, akkor ne emlegessenek méltányosságot. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ki lehet téve annak, aminek tavaly ki volt téve, hogy Zágrábban ismét meg akarják fosztani a diszpolgárságtól, de mégis kimondja, hogy a horvát követelések jogtalanok s nem okos, nem tanácsos, nem észszerű politika ezeket a követeléseket teljesíteni. Nagy megítélletésnek vette akkoriban a diszpolgárságot, mert a zászlóégetés után a horvát városok községi testületei ezzel akartak elégteltelt adni azért a sérelemért, amely a magyar zászlón esett. El kellett mondania ezt, bárha diszpolgárságát veszélyeztetni velük s ismétli, hogy a magyar királyság határa ott délen a magyar tenger s a horvát autonómiának, amely nyolc vármegyét kapcsol össze, nincsenek horvát határai. (Zajos helyeslés a baloldalon.)

Ez az eszme domborodott ki a királyhoz intézett emlékiratában. Azóta gróf Khuen meggyógyult, aminek örült. (Derűtlenség); azóta bejutott a magyar kormányba, mint a király személye körüli miniszter, aminek meglepetés nem örül, mert a magyar koronás király közelében magyar nemzeti érzésre van szükség s gróf Khuennek a Horvátországban töltött 20 év rossz iskola volt a magyar sovinizmus szempontjából. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Erős dinasztikus érzéstől áthatva, azt állítja, hogy a magyar nemzeti állam kiépítése a királyi ház érdekében is való és hogy erős magyar érzéssel a koronás fejedelemnél mindent meg lehet szerezni a magyar nemzet számára. Tapasztalatból mondhatja, hogy a fejedelem érzése a miénk és sok mindent kivívtunk, de nem szabad vívmányokat hajszolnunk. Nagy veszedelem volt mindig, ha homályba burkolt kérdéseket nem mertünk tisztázni. Az 1867. XII. 11. § értelmezése tekintetében az az álláspontja, hogy abban a magyar országos nem foglaltatik; jobb lett volna azt még nem érteni, de ha már felvetett a kérdés, akkor kitérni előle nem szabad s ki kell mondani,

4
 hogy más megoldás nem lehet e részben, mint a nemzet jogainak elismerése. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

A többség kilences-bizottsága szintén homályban hagyta a kérdést, de ezzel nem érte be, hanem még feladott bizonyos elismert álláspontot, csak azért, hogy a homályosság még nagyobb legyen. Elismeri, hogy a kormány vívmányokat ért el a katonai oktatás és a tisztképzés terén. Erre törekedett ő is, de ezzel az eredménnyel nem éri be; azok fél-eredmények. Tegnap látott egy kaszányát a Pálffy-terem, amelynek felírása német-magyar. Semmi keresnivalója azon a községi kaszányán a német felírásnak; neki nem kell ott a magyar felírás is, mert az nem paritás, amíg csak német felírás van rajta, addig is sérelem, amely ellen küzdeni lesz érünk; de ha ki-egyezzünk 50%-ra, az nem nemzeti soványizmus. Látni akarja Bécsben a kaszányának a magyar felírát is, akkor megelégszünk az ilyen paritással. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélső-baloldalon.) Diplomáciai nyelve nem lehet német — törvény szerint; nem is volt soha jogos, törvényes állapot a német külképviselet. A miniszterelnök korában a magyar nyelv jogait s a magyar állam jogait kifelé biztosítani akarta; néha sikerrel, néha sikertelenül. Meggyőződött arról, hogy ha idebenn tőrük is az önállóság bizonyos jelentekését, de kifelé nem tőrnek ilyesmit. Okos politikus az ilyen kérdést nem bolygatja addig, amíg erjét nem éri ele-geendőnek; ezért ítélte el a jelenlegi kormány eljárását a legközelebbi multhban. (Élénk helyeslés a bal- és szélső-baloldalon.) A gazdasági életben a pangás egyre tart; a Badeni-Bánffy-tervezet a multtal szemben előnyöket szerzett, mert lehetővé tette a kereskedelmi szerződések és a vámszövetség együttes lejáratát; ha most a kormány az 1899. évi garanciális törvényt megkerüli s hozzáfog a tárgyalásokhoz, akkor Ausztriával szemben nem boldogulhatunk, meg leszünk (Élénk helyeslés a baloldalon.) és még veszélyesebbé teszi a helyzetet az, hogy az autonóm vámtarifa nem elégítheti ki a magyar érdekeket. (Zajos helyeslés a baloldalon.) Megdőbben rajta, mert minden jel arra vall, hogy a vámszövetség megkötésére Ausztria kénye-kedve szoríthatni bennünket. Ma a gazdasági önállóság jobb állapotában vagyunk. Ezt feloldozni nem szabad. A mi gazdasági érdekeink megkövetelik a gazdasági különválást; de ennek az önállóságnak nagy politikai jelentősége van: a gazdasági közösség révén nagyon könnyen eltüntetheti kifelé Magyarországot Ausztria, míg ha önálló vámtéritelünk lesz, külön, mint önálló állam fogunk megjelenni a külföldön. Az előkészüldés elég az idő 1907-ig. (Élénk helyeslés a bal- és szélső-baloldalon.)

Még szólnia kell az osztrák 14. §-ról. Ez a kérdés a magyar törvényhozásban már eldöntött dolog. Volt egyszer rá eset, hogy vele, akivel az ellenzék nem volt megelégedve, (Derültség.) egyszer mindenki, jobboldalon, a balon, a középben, elől-hátul lelkesen egyetértett: ez akkor történt, amikor gróf Apponyinak egy interpellációjára a miniszterelnök korában azt felelte, hogy a vámszövetség a 14. §-sal életben nem léptethető s azt nem fogja tűrni. (Zajos helyeslés a bal- és szélső-baloldalon.) Akkor a kormány többsége helyeselte ezt az álláspontot. (Heltai Ferenc tagadlag int. Zajos derültség.) A 14. § nem alkalmazható a gazdasági közösség életbe lépésére. Bámulja az osztrák törvényhozás guszatusát, hogy mindenre enged ráhuzni a 14. §-t, de biztosra veszi, hogy ha a vámközösséget is a 14. §-tján akarják életbe léptetni az osztrák kormány, az ellen nagy mozgalom támadna odaát. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Lesz még alkalma kifejtetni nézeteit és programját a nemzeti állam kiépítéséről, most csak annyira szorított, mert készitette rá az a konverzia, amely a horvát kérdés tekintetében Polónyi és a király személye körül levő miniszter közt támadt. Meggyőződése, hogy csak az a kormánypolitika a helyes, amelynek végelja a nemzet boldogulása. (Hosszantartó, élénk helyeslés a baloldalon.)

De nem nemzeti politika az és nem keresi a nép boldogulását, amely megtagadja a nemzet nyelvét és a nép vallaira éviselhetetlen terheket rak. (Élénk helyeslés a baloldalon.) Ennek a kormányának törekvéseiben nem látja a nép boldogságára irányuló akaratot s azért nem szavazza meg a költségvetést. (Hosszantartó élénk helyeslés és éljenzés a baloldalon.)

Elnök: A vita folytatását holnapra halasztja, egyuttal jelenti, hogy báró Podmaniczky Frigyes indítványt nyújtott be az ülések idejének a költségvetés tartamára egy órával leendő meghosszabbítása céljából. Az indítvány felett a Ház egyszerű szavazással a holnapi ülés végén fog határozni.

Az ülés délután 2 óraker végződött

BELFÖLD

A magyar nyelv a katonai igazságszolgáltatásban. Brünnből táviratozza tudósítónk, hogy a Lidove Novini, az ifju-csehek lapja mai számában a következőket közli a magyar nyelvnek a katonai igazságszolgáltatásban való érvényesüléséről:

A közös hadügyminiszter és gróf Tisza István magyar miniszterelnök közt az új katonai büntetőeljárás nyelvkérdése tekintetében az a megállapodás jött létre, hogy tíz évi időtartam alatt gondoskodnia kell a hadügyi kormány-
 nak elegendő számu magyarul beszéző hadbírákról s ez idő alatt a magyar ezredeknél nemesak a belső szolgál-
 latban, hanem a külső érintkezésben és eljárásban is általánosan érvényesülnie kell a magyar nyelvnek. Ez a megállapodás természetesen feltételezi, hogy a katonai törvényszékek tagjainak is érteniük kell a magyar nyelvet vagyis magyar ezredkehez csak magyarul tudósít-
 ztek nevezhetők ki.

Jelentés az adóhátralékokról. A képviselőház több év előtt utasította a pénzügyminisztert, hogy az adóhátralékok állásáról és a helyzet orvoslásáról jelentést tegyen. Lukács László pénzügyminiszter ma megfelelt az utasításnak és a Ház elé terjesztette a jelentést.

A jelentés kiemeli, hogy az országnak több részében jelentékeny hátralékok fordulnak elő, amelyek rendezést igényelnek. Az 1901. évi adatok szerint 33 vármegyében 1957 olyan adó, ahol az évi adóelőírás 100 százalékát meghaladja s ennek a hátraléknak tulnyomó része 88.848 kisebb adózó nevén szerepel, akiknek tartozásuk 6,333.626 kor., vagyis 764 százalék volt. A hátralékoknak ez a főlzaporodása főleg három okra vezethető vissza. Az egyik: a köz-
 ségi igazgatásnak sok helyen észlelt megbizhatatlansága. A másik: adórendszerünknek különösen a II. osztályu kereseti adóban és a családtagok adójában mutatkozó aránytalansága. A harmadik ok a birtokviszonyok rendezetlensége s ebből kifolyólag a földadónak a rajta nyugvó pótlékokkal egyetemben helytelen behajtásának egyetlen törvényes módja: ingatlanok elárvereztetése lenne. Ezáltal azonban a mezőgazdasággal foglalkozó családokunk ezrei semmisülnének meg, ami kivándorlásokra s a közgazdasági erők megfogyatkozására vezetne. A magasabb állami érdek követeli meg tehát, hogy a nagy adóhátralékokkal küzdők helyeken a lakosság létfenntartásának biztosítása végett rendkívül intézkedések tétessenek. A segítséget a következő módokban gondolja a miniszter végrehajtani: Magánkézből vételeknél a megvett ingatlanokat terhelő adóhátraléknak a vevővel szemben még el nem évült része, illetőleg az adóhátraléknak a vétel napjától visszafelé csakis öt évig számítható összege a vevőre vitetnek át. A másik feladat az, hogy az egyéneknél hátralékok helyességének befejeztét megállapítása után, a kizárólag mezőgazdasággal foglalkozó községi adóknál csakis oly összegű adóhátralék tartassék fenn, mely az illető fizetőképességének megfelel. E munkálatokat részben a kir. pénzügyigazgatóságok teljesítenék, oly községekben pedig, hol a rendezés nagy terjedése több pénzügyigazgatósági tisztviselő munkaserejét igényli, a pénzügyigazgatóságok kebeléből kiküldött adórendező bizottságok hajtánák azt végre.

A tanítók nagygyűlése.

Budapest, július 4.

Ma kezdtek meg a magyar tanítók egyetemes nagygyűlésüket. A gyűlést kegyeletos aktus előzte meg. Reggel hét óraker báró Eötvös József szobra köré seregettek a tanítók és Kovács Vince beszéde után Minke Béla letette az egyetemes nagygyűlést koszoruját a szobor talapzatára. A tanácskozás a Vigadó nagytermében folyt. Pontban 9 óraker érkezett meg Berzeviczy Albert kultuszminiszter, Zsillinszky Mihály államtitkár, Halász Ferenc, Neményi Imre, Morlin Imre miniszteri tanácsosok és gróf Teleki Sándor kíséretében. A főváros képviselőjében dr. Bárczy István tanácsnok je-

lent meg. A miniszter és kísérete az elnöki asztalnál foglaltak helyet, mire Somlyay József elnök megnyitotta a gyűlést.

Mint uttörő munkásoknak — ugymond — nehéz feladatot kell megoldanunk, hogy eljuthassunk célunkhoz, amely nem egyéb, mint a kultura szent eszméjének terjesztése. A tanítóknak mindig megvolt a munkájához való eszere-
 retet, de hiányzott törekvéseikben az egység. Szent fogadásra hívja fel a tanítótságot, hogy nem fognak ezentul az eszmék utvesztőjében bolyongani, hanem egyet kiválasztanak s addig nem nyugoznak, míg azt el nem érik. Ez az egy eszme pedig legyen: a magyar nyelv, a magyar jellem erőteljes megmunkálása.

Beszéde végén az elnök üdvözölte a minisztert, aki ezután köszönetet mondva a megleghangu üdvözlétér, megragadta az alkalmat, hogy szives szavakkal köszöntse Magyarországot tanítóit. Már a millennárius tanügyi kongresszus keretében 1896-ban megtartott egyetemes gyűlésen is — bár akkor semmi hivatalos állást nem viselt — egyik tényezője volt a miniszter, mint az egységese nemzeti közokoltas megvalósítására vonatkozó programponnt előadója s amit akkor, mint népoktatásunk leg-sürgősebb reformját körvonalozott, azt, mihelyt felelős miniszteri állásba lépett, megvalósítani igyekezett. Elsőrendű és egyik legsürgősebb feladatának ismerte a miniszter a magyar népoktatás égető bajainak orvoslását, melyek közé természetesen a tanítók anyagi helyzetének javítása is tartozik. Örömet fejezi ki a fölött, hogy a tanítógyűlés az erre vonatkozólag közzetett előadói tervezetet is tanácskozása körébe vonta. Minden e tárgyra vonatkozó higgadt és elrogulatlan véleményét — ugymond — szivesen hallgat meg. A tanítók munkássága van hivatalva megvalósítani a reformot. A tanácskozá-
 sok eredményét a reformmunka folyamában megfontolás tárgyává teszi Berzeviczy s örülni fog, ha munkássága e téren is támogatókat talál. Szívéből szerencsét és sikert kíván a gyűlés munkálataihoz!

A kultura és a tanítótságot iránt való szeretettől áthatott magas színvonalu beszéde köze-
 köbe is lelkesen megjelentek, végül pedig percekig tapsoltak a miniszternek. Az ovációk lecsillapulta után dr. Bárczy István a főváros nevében üdvözölte a tanítókat, mint a főváros vendégeit. Az éljenzéssel fogadott beszéd után a miniszter eltávozott. Az elnöki széket ekkor dr. Göcz József foglalta el s megkezdődött a tanácskozás a népoktatási törvény reviziójáról. Az első előadó Gabel Jakab (Nagyvárad) volt, aki a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

1. Magyarországon felekezeti és községi tanítóknak legalább két szoba, konyha és mellék-helyiségekből álló lakáson és 1/4 holdnyi kert-
 ten vagy ennek megfelelő lakbérben kívül 1200 koronánál kevesebb kezdőfizetése nem lehet. 2. Ez alapfizetés 10 százaléka képezze az öt-
 évről öt évre kijáró korpótlékokat. 3. Tanítói fize-
 tés kizárólag készpénzben szolgáltatandó ki. 4. Ha az iskolát fenntartó hitfelekezet vagy polgári község és fizetés-minimum megadására képtelen, fizetését az állam egészíti ki, hasonló eljárással, mint azt az 1898. XIV. t.-c. a lel-
 késekre szabályozza. 5. Amennyiben az ország-
 rendes költségvetése keretén belül az eme fizetések kiegészítésére szükséges összeg-fede-
 zet nem volna található, szavazozon meg az országgyűlés az eddigi 5%-os iskolai pótládó helyett 8 százalékokat, — e 3%-nyi többletből származó bevétel tökéletesen fedezni fogja azt a többletkiadást, melyet az ily rendezés okozna, szemben azzal, amilyent a kormány javaslata okoz. 6. Azt a tanítót, akinek fizetését az állam egészíti ki, állásában a vallás- és közoktatás-
 ügyi miniszter erősíti meg. 7. Minden tanító hivatalba lépése előtt esküjét a királyi tanfel-
 ügyelő kezeibe a magyar alkotmányra. 8. Uta-
 sítja az egyetemes gyűlés az országos bizottsá-
 got, hogy az egyetemes tanítógyűlés eme hatá-
 rozatának minden törvényes eszközzel a leg-
 mezezebbmódon agitáció útján érvényt szerezni iparkodjék. Hívja fel a törvényhatóságokat a taní-
 tók ügyének támogatására és intézkedik, hogy a
 törvényhatóságok kellő fölvilágosításban része-
 sülvén, alapos tárgyalás alá vegyék a tanítók kíván-
 ságait. 9. Utasítja az egyetemes gyűlés az or-
 szágos bizottságot, hogy ügyüknek még a sa-
 jót, valamint a törvényhozás tagjait meg-
 nyerni iparkodjék. A javaslathoz Dobó Sándor
 (Hajdu-Böszörmény) szólalt fel. A javaslatot
 nem fogadja el, s különösen annak első pontja
 ellen tiltakozik. Szávay János (Budapest) elő-
 terjesztett határozati javaslatában a következők-
 nek alapelvekül való kimondását k'ánja: A nép-
 nevelés és oktatás állami érdek lévén, az iskola-
 fenntartás joga és kötelessége első sorban az álla-
 mot illeti. Minden magyar néptanító a magyar államt

tisztviselője. Az ország összes tanítóinak illetményei a hasonló minősítésű és szakképzettségi fokon álló állami tisztviselői illetményeikhez mérten, azokkal egyenlően állapítandók meg; e minősítés fokmértéke az erettség bizonyítvány, amelylyel a tanítói oklevél egyenlő értékűnek és egyenlő jogosultságnak kimondatik. Ezek alapján kimondjuk, hogy a tanítói köztisztviselői állásánál, minősítésénél és szakképzettségénél fogva az állami tisztviselői részére megállapított X. és IX. díjazástípus fizetések illetik meg és a magyar tanítóóság e két fizetési osztály illetményeire való jogát fenntartja. A javaslat egyelőre csak azt akarja, hogy mindenkinek, aki magyarul tud, és magyarul tanít, egyenlő fizetése legyen, és pedig annyi kezdőfizetése, mint az állami tisztviselőknak a XI. díjazástípus harmadik fokozatában jár. Az egyetemes gyűlés ezt a javaslatot egyhangulag a magáévá tette, az előbbi elvetette.

Szünet következett ezután, majd Földes Géza ismertetve a felügyelet, fegyelmi ügy és szolgálati pragmatika tételét. Javaslata az, hogy tanítói kamarák létesítenek, s ezek kebelében itélőtanácsok itélkezzék a tanítók fegyelmi ügyeiben. Maga a tanács szintén tanítókból álljon. A vádat a tanfelügyelő képviselje, a vádlottat a tanítók védjék. A *tanfelügyelőre és magyar nyelvre vonatkozó tételt, melynek előadói Benedek Samu (Budapest) és Simon Károly (Hajduhadház) voltak, a gyűlés elfogadta. A tanítóképzés tételének Mohai József (Győr) és Minke Béla (Budapest) voltak az előadói.*

Délután a Horánszky-utcai főreáliskolában folytatódott az egyetemes nagygyűlés, ekkor már szakosztályok szerint külön-külön teremben. Dr. Göcz János nagyfokú érdeklődés közepett új tanítási módjáról. Az írás-olvasás tanítását mutatni be új és mindenütt bevált módszere szerint, amelynek lényege, hogy így a gyermek játszva és gyorsan, megerősítés nélkül tanulhatja meg az előírt anyagot. A rendkívül érdekes előadás zajos tetszést aratott. Guttenberg Pál a kézügyességnek az iskolában való fejlesztéséről. Szűcs Izso (Nagyvárad) illusztrációkkal elevenítette meg a kézügyesség fejlődését az iskolában. Cavalloni Pál az írva- és szeretetházak szervezésére vonatkozólag terjesztett elő határozati javaslatot, amelyet a gyűlés elfogadott. Végül Gerlis Sándor (Szombathely) értekezett a gyermekvédelmi eszméről.

Az Országos Izraelita Tanítógyűlést ma délután Kornfeld Gyula elnöklése alatt választmányi ülést tartott a holnap tartandó közgyűlésük előkészítésére. A közgyűlés naprendjének megállapítása után folyó-ügyeket beszéltek meg.

KÜLFÖLD

Az orosz-japán háború.

Budapest, július 4.

Szenzációs hírek érkeznek a harcstéréről. Illetőleg nem egyenesen a harcstérrel, hanem Péterváron keresztül. Ezek szerint a hírek szerint a háború képe egészen megváltozott. Oroszok és japánok szerepet cseréltek. Kuroki hátravonul, Kuropatkin pedig előre. A japánok védekeznek, az oroszok pedig támadnak. A *Modulin*, *Föngsuilin* és *Dalin* szorosok az oroszok kezébe kerültek vissza. Szóval, Kuropatkin kerekedett felül. Tegyük fel, hogy mindez — noha Pétervárról jelentik — teljesen megfelel a valóságnak. De vajjon jelent-e ez még ebben az esetben is a japánok kudarcát és az oroszok komoly sikerét?

Hisz az orosz forrás csak azt mondja, hogy a japánok *Modulin*, *Föngsuilin* és *Dalin* hagyták el — vagyis a középső szorosokat, tehát a *Csipanlin-szoros*, továbbá a *Szjünöcsöng* melletti hadállást megtartották. Más szóval még mindig urai azoknak a pozícióknak, melyekből meg lehet akadályozni az oroszoknak a Liaotong-félszigetre való benyomulását és urai a *Motien-szorosnak*, mely a *Föngvangsöngből* Liaojangba vezető főútnak a kulcsa. Más szóval, a japánok még most is fenyegetik az orosz hadállás balszárnyát, sőt a *Taling-szoros* elfoglalásával, mely Liaojangtól

90 kilométernyire keletre fekszik, fenyegetik Kuropatkin északi összeköttetését.

Igy hát a japánok helyzete akkor sem vált kedvezőlenebbé, ha igaz az orosz jelentés és visszavonulásuk esetleg taktikai okokból gyökerezik. De hogy ezek milyen fajtájúak és hogy az orosz jelentések egyáltalában megfelelnek-e jelzett alakban a valóságnak, egyáltalában nem állapítható meg ebben a pillanatban. Vagyis a harcstéri helyzetre boruló homály nem osztott szét és újra a legnagyobb meglepetésekre lehetünk elkészülve. A jelentések annyira zavarosak, hogy még azt sem lehet konstatálni, hogy vajjon az eszések beállta tényleg megállította-e az előnyomuló seregeket. A békeközvetítésekről elterjedt híreket pedig nem vesszük komolyabban, mint azokat az előbbi szenzációs jelentéseket, melyekkel a harcstéri tudósítók és a távirati ügynökségek a hírszolgálatban beállított pauzákat igyekeztek kitölteni.

A port-arthuri csata.

London, július 4.

Csifu jelentés szerint június 28-án és 27-én *Port-Arthur* szárazföldi részén nagy csata volt. A japánok 28-ikán reggel elfoglaltak egy magaslatot, amely alig tíz mérföldnyire van *Port-Arthurtól*. A japánok veszteségét még nem tudják határozottan. Az oroszok vesztesége igen nagy. Menekülők, akik pénteken érkeztek *Port-Arthurból*, azt beszéltek, hogy az orosz seregszázadok százával szállították a városba. A japánok a félsziget partjának mentén keletre és nyugatra egy sora nyomulnak előre. Abban a két hadosztályban, amely *Port-Arthur* ostromolja, negyven ezer ember van és ezenkívül egy tüzérhadtesttel rendelkezik.

Togo tengernagy tegnapi jelentette, hogy tegnapi éjjel sikerült neki *Port-Arthur* előtt két orosz hadihajót elpusztítani. Togo jelentésében szó szerint ezt mondja:

Hétfőn éjjel 12-dik torpedó-flottillánk a kikötő bejáratához közeledett és ott az őrszolgálatot teljesítő orosz hadihajót elsüllyesztette. Az elsüllyedt hajónak három kéménye volt és vagy csatahajó vagy pedig elsőosztályú cirkálóhajó volt. Flottillánk egyttal elsüllyesztett egy orosz torpedó-vadászt. A mi részünkön elesett egy tiszt és tizenhárom matróz és megsérült egy tiszt és két matróz.

A *Morning Post*nak azt jelentik Sanghából, hogy az elpusztult orosz hajó a *Diana* elsőosztályú cirkálóhajó volt. Az oroszok megcáfolják ugyan, hogy a június 23-iki csatában egy csatahajót elvesztettek, de ezzel szemben a *Sirataka* japán hadihajó tisztjei és legényei határozottan azt állítják, hogy saját szemükkel látták, hogy egy orosz csatahajó, egy japán torpedótól találva, elmerült. A *Daily Chronicle* értesülése szerint a *Burákovon* kívül, amelynek sikerült a múlt héten *Niucsvangba* eljutni, még három más orosz torpedóhajó is kikerült a *port-arthuri* kikötőből.

A japán sajtó élénken foglalkozik azzal a hírrel, hogy a *port-arthuri* orosz flotta egy németkínai kikötőbe szándékozik menekülni. A lapok azt írják, hogy Japánország ebben az esetben a fennálló szövetségi szerződés értelmében Anglia szövetségéért fog folyamodni.

Tokió, július 4.

Itt azt híresztelik, hogy Oroszország Franciaország közbenjárásával felajánlotta *Port-Arthurnak* hajóival és felfegyverzésével együtt való átadását olyan feltétellel, hogy a helyőrség szabadon elvonulhat. Lehetetlen e híresztelés megerősítését megszerzeni, melyet nagyon valószínűtlennek tartanak.

Skeridlov hajói.

Berlin, július 4.

A *Vladivosztki* hajóraj még *Gensan* bombázása előtt találkozott egy gőzyachtal, amely egy ismert amerikai milliárdos tu-

lajdona. Az orosz hajóraj parancsnoka megállást parancsolt a yachtnak, nehogy az az orosz hajók jöveteléről érthesithesse a japánokat. A yacht azonban nem engedelmkedett és minthogy nagyon gyorsjárata volt, sikerült megmenekülnie. Azonnal értesítette a történetről *Kamimura* tengernagyot, aki két gyors cirkálót küldött az oroszok üldözésére. Célja az volt, hogy harcra kényszerítse az oroszokat és így egész hajórajával utólréve őket, bekerítse és elfogja. Minden a terv szerint történt, mikor azonban *Kamimura* hajóival közeledett, az oroszok a sűrű köd védelme alatt elmenekültek. Csúján azt lehetett megállapítani, hogy a japán hajók tüzelése az egyik orosz cirkálóhajó legénységét majdnem teljesen kiölte. A *Vladivosztki* hajóraj közben már visszaérkezett *Vladivosztkba*.

Kuropatkin győzelme.

Pétervár, július 4.

Itt azt híresztelik, hogy *Kuropatkin* sikerült *Kuroki* főeregét visszavernie. Oly véres volt a csata, hogy *Kuropatkin* seregéből is 10.000 ember esett el.

Oroszok előrenyomulása.

Pétervár, július 4.

Liaojangból jelentik: Eddig mindig a japánok nyomultak előre, az oroszok pedig visszavonultak. Most megváltozott a kép: az oroszok az egész vonalon megkezdtek az előrenyomulást. A *Modulin* és *Föngsuilin* szorosok eddig a japánok kezében voltak, most pedig visszakerültek *Keller* tábornok kezébe. A *Dalin*-szorost is újra megszállták az oroszok. Június 29-ike nagyon forró nap volt, de az oroszokra nézve becsülettel végződött. A *dacsicsaoi* országon, amely *Sziujón* felé visz, *Miscsenko* dandára egy előrenyomuló japán hadoszlop ellen harcolt. Az oroszok teljesen megsemmisítették a japán hadoszlopot. *Miscsenko* most a *kajcsu-szöncujeni* vonalon nyomul előre és a japánok mindenütt megvártnak. Most már nem titok többé, hogy a harcstéri helyzetnek egészen más képe van. Eddig *Kuroki* volt a támadó és az oroszok várakozó álláspontot foglaltak el, de most *Kuropatkin* maga vette kezébe az offenzívát és pedig nagy sikerrel.

Berlin, július 4.

A japánok további offenzívája *Mandsu*-országban az esős időjárás miatt egyelőre teljesen megakadt. *Kuropatkin*, aki az oroszok legutóbbi előrenyomulását intézte, viszontatér főhadiszállására. A japánok a *Dalin*-szorost az oroszok támadása után hagyták el.

London, július 4.

A harcstéri helyzet még ma is teljesen homályos. Megkezdődött az esőzés és az egész vidék egyetlen nagy mocsárhoz hasonlít. Az orosz főhadiszálláson a legnagyobb bizonytalanság van a japán hadvezérek valószínű terveit felől. *Liaojangban* remélik, hogy *Kuropatkin* elég nagy haderővel rendelkezik, hogy az offenzívát megkezdhesse, amely eddig a japánok tulajdonánál fogva lehetetlennek látszott.

Orosz beismerés.

London, július 4.

A *Reuter*-ügynökség *liaojangi* tegnapi keleti jelentése a következő: Mivelhogy a tábori hadműveleteket az esőzés megakadályozza, *Kuropatkin* tábornok visszavonult *Haicsöngbe*. Korai a jelentés, hogy az oroszok ismét elfoglalták a *Dalin* szorost. Sem a japánok, sem az oroszok kellő mennyiségű csapattal e szoroshoz nem közeledhetnek, hogy azt valószággal hatalmukba vegyék, mert a nagy sár az ágyuk és a vonatcsapatok előrehaladását lehetlenné teszi. Hír szerint a két hadsereg a szoros két oldalán táboroz.

A cár a békéért.

Páris, július 4.

A londoni francia nagykövet érintkezésbe lépett angol politikusokkal, hogy a békeközvetítés dolgában a közreműködésü-

ket biztosítsa. A francia nagykövét különösen arra vet nagy súlyt, hogy Anglia Japánra való befolyását a béke érdekében érvényesítse. Annál a körülménnyel fogva, hogy az esős időjárás bekövetkezett, amely a hadműveleteknek egyelőre határt is szabott, nem tartják lehetetlennek, hogy a háborúnak döntő ütközet nélkül is véget vehessenek. A pétervári udvarban is a békepárt kerelkedett felül; a cár, aki mindig a békét akarta, nagyon el van keseredve a háborúpárt ellen és valószínűleg kész lesz a békekötéshez kezét nyújtani.

HIREK

Budapest, július 4.

— **Személyi hírek.** Gróf Tisza István miniszterelnök, aki szombaton rövid időre Gesztre utazott, holnap, kedden reggel ismét Budapestre érkezik. — Plossz Sándor igazságügyminiszter a nyári hónapok alatt nem tart több általános kihallgatást. — Dr. Nagy Albert, a Budapesti Újságírók Egyesületének előadó főorvosa 'hatheti időre elutazott a fővárosból. — Bécsből telegrafálják a Budapesti Tudósítónak: Pranger udvari tanácsos, az Osztrák-Magyar Bank vezértitkára, ma megkezdte nyári szabadságát.

— **A király Gmundenben.** Gmundenből jelentik, hogy a király meglátogatta a würtembergi hercegi párt. A lakosság és a fürdőközség lelkesen fogadta az uralkodót. A város ünnepi díszet öltött.

— **Mirbach gróf lemondása.** Berlinből jelentik: Gróf Mirbach, a császárné udvarmestere, akinek egészsége az ellene intézett támadások miatt megrendült, beadta lemondását.

— **Berzeviczy Albert üdvözlése.** A VIII. kerületi első számú iskolaszék a minap elhatározta, hogy az új közoktatási törvényjavaslat alkalmazásából üdvözölj iratot nyújt át Berzeviczy Albert kultuszminiszternek. A kerületi küldöttségét ma délután főleg 4 órakor fogadta a közoktatásiügyi miniszter a képviselőházban. Havas Rezső úr. tanácsos emelkedett hangú beszédében üdvözölte a minisztert, aki a felirat átvétele után válaszában hangsúlyozta, hogy az iskolaszék határozata mélyen meghatja.

— **Hihetném — mondja — talán azt is, hogy ezen elhatározásukba az annyiszor tapasztalt személyes jóindulat is belejátszott, amelylyel a Józsefvárosnak vezetői irántam minden alkalommal viselkedtek és hogy e személyes jóindulat vesztegette meg ítéletüket e kérdésben. De ezzel az aggodalommal szemben megoszol az a meggyőződéseim, hogy mindnyájukat sokkal jobb hazafiaknak és az iskolai ügyekért sokkal inkább szívükön viselőiknek ismerem, semhogy kételkedhetnék azon, hogy igaz meggyőződésből nyilatkoznak ezen reform-akció mellett, amelyet én mindjárt miniszterem kezdetén kötelezőmnek tartottam megindítani. Ilyen állásfoglalás erő és támaszt ad nekem arra, hogy ebben az akcióban, amely nagy küzdelemmel lesz összekötve, helyet álljak. (Éljenezés.)**

— **Uj magyar nemes.** A király Zalahi Simonnak, a Budapesti Hírlap kiadóhivatala igazgatójának és törvényes utódainak a magyar nemességét gyurgyúrákai előnévvel díjmentesen adományozta.

— **Thaly Kálmán díszpolgársága.** Pozsonyból táviratozzák nekünk: A városi képviselőtestület küldöttsége Broly Tivadar kir. tanácsos polgármester vezetésével ma délután nyújtotta át Thaly Kálmánnak az itteni lakásán a díszpolgári oklevelét. Délután a városi közgyűlésen Thaly személyesen megjelent, hogy a kitüntetés megköszönje, s Bartal Aurél főispán rövid üdvözlő beszéde után hosszabb beszédben válaszolt.

A kitüntetés, egymond, mely Pozsony polgársága részéről érte, valamennyi megtiszteltetés között, melyben a március 10-iki ülés óta része volt, a legjobban esett neki, mert a városhoz felszázados belső baráti viszony gyengéd szálai fűzik az ő szívét. Pozsony egy időben sokan nem ismerték, vagy félreismerték. Ő már régóta tudta, hogy e város lakossága hazafiás és magyarérelmű s most, miután a város polgársága a kuruc tör-

ténetirót és a függetlenségi párt egyik legrégebb s legexponáltabb tagját egyhangulag díszpolgárának választotta, nem lehet e hazában senki, aki a pozsonyiak nemzeti érzelmeiben kételkedne. S Pozsony polgársága részéről ez a legnagyobb kitüntetés a fejedelmi kegy megnyilatkozásánál is jobban esett neki, mert egész életében polgárembernek érezte magát. Igeri, hogy a város érdekeit ezúttal is mindenkor szívén hordja.

Thaly Kálmán szép beszédét a közgyűlés lelkesen megélejezte.

— **A földosztók.** Nagy-Becskerekől táviratozzák: Ötszáz magyar-íttebeli paraszt tegnap megszállotta Jenovay Imre ittebeli pusztáját, hogy azt maguk között feloszassák. A parasztok e föld iránt pert indítottak, de a pert minden fórumon elveszítették és most ilyen uton akarnak maguknak igazságot szerezni. Az alispán csendőrséggel és katonasággal ma a helyszínére ment.

— **Dunaiszky meghalt.** Fadrusz János, Szécsi Antal és Szász Gyula után ma újabb halotti van a magyar szobrászatnak. Az öreg Dunaiszky László, a magyar szobrászok nesztora tegnap délután két órakor, hosszú betegség után meghalt. Az elhunyt művész nyolcvankét esztendődtől élt és ifjúkori működése összezseks azzal a korszakkal, amikor képzőművészetünk még daogva beszélt. Dunaiszky egyik első alapítója volt a képzőművészeti társulatnak. Művei közül legismertebb a régi haltéri kut halászleánya, amelyet a belvárosi szabályozás következtében elvittek onnan. Vagy husz esztendőig visszavonultan élt, de néhány évvel ezelőtt újra kezébe vette pihentetett vésőjét és pályázott Erzsébet királynő szobrára. Kőből tervezett pályamunkáján sok figyelemreméltó vonást talált a zsűri és a megválasztásra érdemesnek ítélte. Akkori sikerén felbuzdulva, a Vörösmarty szobor-pályázatban is résztvett, de ez a bizottság kiselejtette a pályaművét. Az elhunyt halottát holnap, kedden délután 4 órakor a Kerepesi-ut mellett levő temető halottasházában az ágostai evangélikus hitvallás szertartása szerint megáldják s a családi sírbelében örök nyugalomra helyezik.

— **A Dreyfus-per új szenzációi.** Az a vizsgálat, amely d'Autriche feletlített és a másik három elítélt tiszt ellen folyik, most egy igen nagyjelentőségű lépést tett előre: Felfedezték a nevet, amelyet d'Autriche az 5 regisztrációból kiradirozott s amelyet Auszterlitz pseudonimmal helyettesített. Arra kellett tehát törekednie a vizsgálatnak, hogy az elítélőtől nevet valami uton megtudja. Van egy fényképezési találmány, amelylyel a papírra rótt irást le lehet fotografálni, ha a papíroz felületéről el se távolították a betűket, mert ezzel a móddal az irásnak a papír belsejében visszahagyott nyomait kapjuk meg. A hadbizottság tehát átadta a meghamisított okmányt Charles Fernnek, a városi fényképezési műterem igazgatójának, akinek műtermében folytatta Curie házaspár ama kísérleteit, amelyek a rádium felfedezésére vezettek. A Fern által preparált lemezre egy tisztán jelemt meg a kiradirozott név nyoma, hogy azon a lenyomatban, amelyet a bírónak átadott, egész világosan el lehet olvasni. Most már az iráskészítők doiga lesz a nevet elolvasni, ami holnap fog megtörténni. És akkor megindul, hogy milyen nevet fedött az Auszterlitz. Mivel a hamisítók arra hívatkoznak, hogy egy magasállású osztráktól kapták az értékes okmányt, amelyért 5k huszonegyezer frankot fizettek, az a nézet tartja magát, hogy *Frenbowski* nevet távolították el a hamisítók. De sokkal nyilvánosabb, hogy az elítélt *Maréchal* kapitány neve fog előtűnni. Maréchal adta át *Frenbowski*nek a pénzt vagy tartotta meg magának, amit szintén a vizsgálat fog kideríteni. Ma az a nézet is kifejezőre jutott, hogy az őszeg egy részével azt az egyént fizették meg, aki *Labori* ellen azon s napon midőn *Mercier* tábornokotakarta kihallgatni, merényletet követett el. Ez a merénylet még ma is homályban van, mert a merénylet akkor elszalasztották. *Cuignet* ernagot, akinél utóbbi időben az üldözési mánia jelei mutatkoztak, a törvényszéki elmeorvossal megvizsgáltatták Bergeratban. Néhány nap múlva *Limegoban*

ujra meg fogják vizsgálni az őrnagy elméleti állapotát. A nemzeti sajtó persze nagyban panaszkodik a kormányzatra, amely egy *kellomen* tanutól úgy akar szabadulni, hogy azt örültek nyilváníttatja.

— **Az újpárt Budán.** Hétfőn délután hat órakor a Corvin-téri Vigadó nagytermében mintegy 300 választópolgár jelenlétében tartotta meyl alakuló nagygyűlést a II. kerületi újpárt. A gyűlést dr. *Kriszhaber* Adolf, az előkészítő bizottság elnöke nyitotta meg és miután megválasztották a tisztikart, *Puly* Gyula, a volt debreczeni főispán foglalta el az elnöki széket és megalakítottanak jelentette ki a II. kerületi újpártot. A gyűlésre küldöttséggel hívták meg *Bánffy* Dezsőt, ki rövid beszédében főképp azt fejtegette, hogy a lokális pártalakulással nem kerül ellentétbe az országos szervezkedés. A továbbiakban ismét a gazdasági önállóság szükségességét hangoztatta s a magyar udvartartásnak olytán rendezését, hogy az udvartartás költségei ne vándoroljanak Bécsbe. Végül kitarásra buzdította híveit. A választók nevében *Haypal* Benő református lelkész választott *Bánffy*nak, tántoríthatatlan hűségét ígérve; aztán *Hoek* János beszélt nagy derűtséggel keltve azszal a kijelentésével, hogy Magyarországnak mindig az volt a nagy baja, hogy közléte szónoki alapokra volt fölépítve. A gyűlés után társasvácsora volt az Angol-királynő szállodában.

— **Automobil-szerencsétlenség.** Párisból táviratozzák: *Beconna*s, az ismert versenyző és gépésze, *Bernhard* egy automobil-kirándulásán életüket veszítették. A szerencsétlenség *Charente*ban, *Labouheure* mellett történt. Mikor a gép teljes erővel száguldott, az egyik gummitömlő szétpattant. A gép oldalfordult és a vezető minden ügyessége sem tudta egyenes irányba terelni a gépet, amely maga-magán átvetődött s utasait egy órási erővel vetette ki, hogy azok nyomban szörnyen haltak. *Beconna*s a párisi sportélet legismertebb alakjai közé tartozott. Alig volt automobil-verseny, amelyen ne vett volna részt és igen sok győzelmet aratott. Régebben korékpárversenyeken szerepelt, ahol szintén sok diadala volt. Gyerek korában magas fabricóklín versenyzett és később ettől a primitív alkalmatosságtól kezdve egészen az automobilig minden effajta sportnak mestere volt s mind-egyikben kitüntette magát a francia és nemzetközi versenyeken.

*Darmstadt*ből táviratozzák, hogy *Rimbach* mellett egy Darmstadt felé robozó automobil összeütközött egy szekérral. Az automobil négy utasa közül *Thurne*, a manheimi Benz és társas cég főnöke szörnyen halt, egy másik utas súlyosan sebesült meg, a többieknek ellenben nem történt semmi bajuk.

— **Elevenen eltemetve.** Egy berni távirat szerint a svájci *Bisied*ben elevenen temettek el egy asszonyt, akiről az orvos kiállította a bizonyítványt, hogy hirtelen halt meg. A gyászoló rokonság már eltávozott a temetőből, amikor a sírásó a frissen felhantolt sírból segélykiáltásokat hallott. Felásta a sírt és az eltemetett asszonyt élve találta.

— **A tanszerkiállítás.** A tanszerkiállítás egy új tanszerköt mutatnak meg, mely a régi palatáblát van hivatalos elemi iskoláinkból kiküszöbölni. A kiérdemesült palatábla — mely kéreményegénél fogva a tanuló kezét inkább nehezkessé és merevvé, semhogy ügyessé tette volna nyugalomba vonul s örökösé lép egy magyar találmányu tanszerköt. Ennek az Iró- és Rajztáblának kiadója *Sebő* Imre nagyváradi cég. Meltán kötötte le a kiállításon a pedagógusok figyelmét az új tanszerköt, amely több fontos célt is szolgál és az írásban, számolásban kívül, egy a szabadkézi, mint a mértani rajzolás is használható.

Rendkívül érdekes dolgokat mutat be a kiállítás az aradi árváhas. A szemléltető-oktatás különböző eszközei: épületek, járművek, kóhók, bányák, a halászat, téglagyártás stb. ábrázolási, továbbá a földrajzi fogalmakat s a beszéd és értelemgyakorlat fogalmait megelővenitő dom-borművek, mint modern gyári készítmények hatottak, pedig csak árváhasi növények csináltak *Baldes* Ferenc igazgató vezetése alatt.

— **Adakozás.** N. N. Budapestre 10 koronát küldött be hozzánk az ingyentej javára. Az adományt rendeltetése helyére juttatjuk.

— Szerencsétlenség a vasuton. Párisból táviratozzák, hogy ma délelőtt 11 órakor a Lazarus-állomáson felrobant egy új lokomotív vaszkánja. Ugyanakkor robogott be egy személyvonat, amelynek utasai közül többen megsebesültek a szerterőpített vasdaraboktól. A felrobant lokomotív a fűtő halálosan megsebesült. A mozdony vezetője valamivel előbb eltávozott s így menekült meg. A szomszédos Rue de Rome és Rue de Bern több házát megrongálták a vasdarabok.

— Halálözás. Jankovics-Bésán Géza föld-birtokos negyvenhét éves korában elhunyt somogy megyei geszti birtokán. A megboldogult, akinek szlavóniai birtokán nagyhírű lötenyészése volt több milliót vagyon hagyott hátra.

Dr. Herzl Tódor, a *Neue Freie Presse* kitűnő kritikusa és tércia írója tegnap délután öt órakor súlyos szenvedések után meghalt az ed-lachi hidegrizsgyógyintézetben. Herzl már régóta szívbeteg volt, amelyhez nemrég tüdőgyulladás járult, úgy hogy az orvosok már napok előtt lemondtak életéről. Az elhunyt író Budapesten született 1860. május 2-án, s már ifjú korában az irodalommal foglalkozott. Előbb rövid ideig a *Wiener Allgemeine Zeitung*nak volt tárcái írója, majd 1891-ben a *Neue Freie Presse* megbízásából Párisba utazott, ahol több évig élt, mint az emeltet lap levelezője. A cionista mozgalomnak évek óta egyik vezetője volt, s több kitűnő művet írt e körülmények között. Szépirodalmi művei a következők: *Uj dolgok Vénszról*, *Az anya kedvence*, *A székelynép*, *Hirschhorn Róza*, *A foketeruhás nő*, *A vadászó stb.*

Dr. Granichstaedten Emil a kitűnő bécsi író, aki újabb időben Berlinben folytatta irodalmi működését ott tegnap hosszas szenvedés után meghalt. Granichstaedten ügyvédi gyakorlatot is folytatott Bécsben. Több színdarabját a Burgtheaterben játszották. Az elhunyt író ötvenhét éves volt.

Felner György, székelyfővárosi igazgató-tanító, tegnapelőtt meghalt Budapesten, 57 éves korában.

Dr. Kónyi József királyi aljárásbíró, Kónyi Mánóknak, a kitűnő publicistának fiát tegnap temették el nagy részvét mellett. A temetésen közéletünk sok kiválósága vett részt.

Sóvágy Gábor volt országgyűlési képviselő, ügyvéd, az evangélikus református egyház főgondnoka 51 éves korában vasárnap reggel elhunyt. Temetése kedden délelőtt 10 órakor lesz, a gyászbeszédet dr. Benedek János országgyűlési képviselő tartja.

Schwarz Mór tegnap meghalt Budapesten hetvenkétéves korában. Az elhunytat holnap délelőtt 10 órakor kísérik örök nyugalomra.

Pozsonyból táviratozzák: Simonyi I. vánt, a szombat elhunyt szerkesztőt és városi képviselőt ma 1/2 órakor temették nagy közönség részvételével. A városi törvényhatósági bizottság közgyűlésre összegyűlt tagjai 5 órakor Bartal Aurél főispán vezetésével szintén kivonultak a temetőbe. A templomban az elhunyt régi óhajátáshoz képpent az egyházi gyűlés helyett a *Himnusz*t játszották.

Bécsben tegnap elhunyt *Taube-Herditska* (Tivadar, a *Figaro* és a *Wiener Luft* című élelápok szerkesztője 65 éves korában. Eredetileg aranyműves volt, de már korán az irodalmi téren munkálkodott és több színdarabot is írt.

— Nagy vasuti szerencsétlenség. Litchfieldből táviratozzák: A *Chicago-St. Louis* között közlekedő expressz-vonat tegnap hibás váltóállítást következésként kitért. A mozdony a kocsikat meggyújtotta. Mintegy huszon meghaltak, közülük többen meg is égették.

— Ezenhalt magyar ember. Bukarestből jelentik, hogy a minap egy *Kanta* János nevű 40 éves magyar embert szedtek föl Bukarest utcáin. A szerencsétlen összecseszt, mert napok óta nem evett egy falatot sem. Kórházba vitték, ahol még aznap meghalt. Kanta munkát keresett Bukarestben, de nem talált.

— Újabb szabósztrájk. A napszámba dolgozó szabóegredek ma este a Sip-utca 8. szám alatti lévő vendéglőben gyűlést tartottak és kiondották a sztrájkot. A sztrájkolók holnapra a *Vida* című vendéglőt választották sztrájkintául.

— Villámok szított szobrász. *Klagenfurt*-ból táviratozzák, hogy a *Dobrats*-hegyen ma a villám halálra sújtotta *Schottenhaml* Gyula jónévi szobrászt, a villáhi fametsző és szobrász-iskola tanárát, aki kirándulásra volt.

— Gyermekes balesete. Ma délután két gyermek járt szerencsétlenül eprészés közben a fővárosban. A Tüzoltó-utca 55. számú ház udvarán, *Holinczer* István 10 éves tanuló esett le az eperfáról s a jobbkarját és a ballátát eltörte. A *Frangepán*-utca 37. számú ház udvarán pedig *Sauer* Ferenc 9 éves tanuló esett le

szintén egy eperfáról s a balcombja törött el. A szerencsétlenül járt két gyermeket a Rókus-kórházba vitték.

Elsülyedt tengeri gőzös.

— Kivándorlók katasztrófája. —

Budapest, július 4.

Alig pár héttel a General Slocum szörnyűséges katasztrófája után a táviró megint rettenetes hírt visz világgá: egy norvég gőzös elsülyedt s mintegy nyolcszáz ember közül talán ha kétszáz ember tudott megmenekülni. A hajóóriás összezuzott roncsaival együtt hatszáz, vagy tán ennél is több utas került el a tenger mélyébe. A katasztrófa áldozatai: kivándorlók. Jobbára szegény emberek, akik reménységgel indultak Kopenhágából az új világba, de minden reménységüket s forrását reménységüknek, zaklatott életüket pár perc alatt megsemmisítette egy tengeri szirt a Rockal sziklacsoport mellett. A hajó nyolc mentőcsónakja közül öt szintén összezuódott s a *Norge* gőzös megmenekült utasai csak egy nap múlva jutottak egy másik hajóra. Az éjszaka érkezett távirati híradások szerint, úgy látszik, valamivel több utas menekült meg, mint eleinte hitték. Különböző hajók mintegy kétszáz menekültöt vettek fel. Az áldozatok számát így határozott pontossággal megállapítani egyelőre még nem lehet. A norvég, dán és finn kivándorlók borzalmas katasztrófájáról a következő táviratok számolnak be:

London, július 4.

A *Norge* nevű dán gőzös a Hebridáktól nyugatra, a Rockal sziklacsoportnál szirtbe ütközött s elmerült. Nyolcvan főnyi legénységével s hétszáz norvég, dán és finn kivándorlóval a múlt kedden Kopenhágából Newyorkba indult a hajó. Utközben a hajó elvesztette az utárányát a beleütközött a Rockal sziklacsoport egy szirtjébe. A heves lökés megremegtette a gőzöst egész alkotmányát. *Gründ* kapitány menten ellengőzt, az azonban már mit sem használt. A mindössze háromszáz négyszögletes területű szikla hetven méternyire emelkedik ki a tengerből s óriási rést ütött a hajó oldalán. A hatalmas léken át egyszerre rémes erővel tódult be a víz. Hiába akarta visszafordítani a kapitány a hajót, mindenünnét a matrózok kétségbeesett jeladása hangzott:

— Menekülni!

— Elmerülünk!

A vészjelre s a rémes kiáltásra az utasok valamennyien a fedélzetre rohantak, igen sokan úgy, ahogy az ágyukból kiugrottak. Iszonyatos zavar, hálódítás, jajveszékés támadt. A matrózok nagy gyorsasággal lebecsátották a mentőcsónakokat s rettenetes kavarodásban tódult most ez a nyolcszáz ember a csónakok felé. Belengrottak, ahányan csak egymásra fértek, de öt ilyen csónak azonnal a sziklába ütdött s a menekülésre kész emberek valamennyien alámerültek. A nagy hajó egyszerre oldal fordult és a rajta levő összes emberek a vízbe fulltak. Mindössze három csónak tudott elindulni, mindegyiken körülbelül tíz ember lehetett, de utközben ezek is mind elsülyedtek és csak az a huszonhét ember tudott megmenekülni, akik a szomszédból odaérkezett halászbárkára mentek. Ezt a huszonhét utast, aki a *Norge* gőzös nyolcszáz utasa közül életben maradt, ma hozta *Grimsby*be a *Salvia* nevű gőzös. A londoni kikötő rőparancsnokága hivatalosan megállapította, hogy a katasztrófa a Hebridák szigetétől nyugatra 200 mérfölddel, az északi szélesség 57-ik fokánál s a keleti hosszúság 13-ik fokánál történt.

Egy utas, akinek sikerült a pusztuló hajóról megmenekülnie, mihelyt partra jutott, levélben értesítette övét a katasztrófáról. Levelében többek között ezeket írja:

— Éppen fölkeltem és öltözködtem, amikor hirtelen óriási reoegéssel megrázkódtott a hajó. Éreztem, hogy valamibez hozzátdódt, mert a lökés folytán elvesztettem az egyensúlyt és nekiessem a falke falához. Mikor magamhoz tértem, fölrohantam a fedélzetre, ahol ekkor már hanyatt-homlok futkosott mindenki. Visszafutottam a fülkébe és kapcsolva összeszedtem a holmimat. Néhány pillanat múlva ismét a fedélzeten voltam, ahol ekkorra már leeresztették a mentőcsónakokat és mindenki feléjük tolakodott. Magam sem tudom, hogy kerültem bele az egyik csónakba. Egy matróz is volt közöttünk, aki hamarosan elindította a csónakot a hajó mellől, amely rohamosan sülyedt. Az idő nagyon viharos volt és a tenger ide-odadobálta az utasokkal tulont megelt csónakokat. Borzasztó látvány volt, amint közelünkben két csónak fölborult és elsülyedt, mert a rajtuk levő menekülők közül senki sem értett a kormányzáshoz. Sokan mentőövvel igyekeztek menekülni, de valamennyien a tengerbe fulltak. Egy teljes napig vergődttünk a tengeren, míg végre a *Salvia* nevű gőzössel találkoztunk, amely partra szállított.

Kopenhága, július 4.

A Lewi-szigeten lévő Stornowayról az a távirat érkezett az egyesült gőzhajózási társasághoz, hogy a dundeei *Devona* nevű gőzös az elsülyedt *Norge* 42 utasát mentette meg és hogy a többiek az *Energie* gőzös hozta ma oda. *Stornoway*ba különben ma 101 megmentett utas érkezett. Az *Energie* gőzös azt jelezte, hogy az elsülyedt *Norge* gőzös hajótöröttjei vannak felülzetén.

Kopenhága, július 4.

A *Norge* 1889-ben Skóciában épült. Junius 24-én indult el Christiansundól s július 3-án kellett volna New Yorkba érkeznie. A hajóstársaság itteni irodáját százával ostromolja a közönség, hogy hirt halljon rokonairól. Részletes jelentés azonban még nem jött ide. Nagyon kevés az, amit a *Norger*ről menekült 27 utastól eddig meg lehetett tudni. A menekültek ugyanis napokon át éheztek, fáztak, el vannak csigázva és a kiállott retentő felelemtől még nem lehetett őket kihallgatni. Csak annyi bizonyos, hogy a katasztrófa reggel történt. A szerencsétlenséget még növelte az, hogy a halálraemelt utasok egymást tiporták le, mikor a mentőcsónakok felé tolongtak és a vízben küzdők felborítottak néhány csónakot. Egy tromsói *Johansen* nevű embernek felesége és öt gyermeke halt meg a hajón.

FŐVÁROS

(*) A központi járásbíróóság elhelyezése. A belváros számos polgára ma délután értekezletre gyűlt össze a városháza közgyűlési termében, hogy megvitassa annak az emlékiratnak a szövegét, amelyet a központi járásbíróóságnak a belvárosban való elhelyezése ügyében kiküldött bizottság szerkesztett. Az értekezlet egyhangulag hozzájárult az emlékirathoz és megbizta az elnökséget, hogy küldöttség útján adja át az a miniszternek. Nagy lelkesedést keltett báró *Podmaniczky* Frigyesnek az a kijelentése, hogy a küldöttséget ő maga vezeti az igazságügyminiszter elé.

SPORT

*. **Karlsbadi versenyek.** A holnapi második nap programján, két értékes díj is szerepel, de a csekélyszámu nevezések teljesen érdektelenné teszik e futamokat is. A 10.000 koronával díjazott Tiszti akadályversenyben mindössze 3 fő fog indulni és az előrelátható győztes a báró Eltz által lovagolandó *Villemer* lesz. A 8000 koronás Egerlandi díjért szintén kevés fő pályázik s ha Monte Christo rendben van úgy könnyen fog végezni ellenfeleivel. Tévolmaradása esetén *Zarina* és *Elpenor* jöhetnek számba. Az egyes futamokra a következőket jelöljük:

- I. **Fergola—Princess Aurea.**
- II. **Figyelem—Spint.**
- III. **Partner—Sardou.**
- IV. **Monte Christo—Zarina.**
- V. **Villemer.**
- VI. **Amorph—Sztarklet.**

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Ácal előfzető. A megjelölt jelígyével ellátott poste restante-levelet küldjön a főpostára, így tudhatja meg a részleteket. Sorsjegyeiről legközelebb. — **300921. számú előfzető.** 1. Proletárok: társadalmi osztály az ókori Rómában. A proles (gyermek) szótól veszi eredetét; mert a proletár csakis gyermekei számával lehetett hasznára az államnak. Ujabb időben proletárok azok, akiknek vagyonuk nincs s csak a napi munkájuk után élnek. 2. A csavargózs, két, három vagy négy csavarszerűleg hajlított ferdelapu szárnyból áll, amelyek egy közös hengeragybán egyesülnek. Technikai alkalmazására nézve nem más, mint egy közös tengelyen lévő két vagy három metszettel, nagy és magas csavaráratnak egy lemeszített része. A csavarárat emelkedése a hajó menetgyorsaságával áll arányban és a propeller akkor éri el hatásának maximumát, ha átmérője nagy, szárnyai a víz alatt vannak és forgás közben a szárnyvégek a hajótó fenéklapjánál mélyebbre nem merülnek. — **M. J. T.-Dörög.** Tízévi adómentesség érvényes, ha olyan helyen, ahol előbb épület nem volt, új házat építenek. Nyolcévi adómentesség áll fenn akkor, ha egy lebontott épület helyére az ő falak vagy falrészek felhasználása nélkül új épületet állítanak. Budapesten, az öbuidi rész kivételével, az adómentesség új épületeknél tizenöt, lerombolt hazak újból való fölépítésénél tizenkét évre terjed. — **290488.** A vonatkozó pályázatokat szükség esetén írják ki. Az újonnan életbe léptetett növényekrendszer csak a segédítési tanfolyamot akarja helyettesíteni. — **Érettségizett.** A statisztikai hivatalban a kezelési szaknál középiskolai érettségi bizonyítványt kívának a pályázóktól. Azok, akiket fölvesznek, kinevezésüktől számított egy év alatt szakvizsgálatot tartoznak tenni. — **G. B. Képzés.** Kedves, intim irodalmi kirándulások. — **Pontus.** Régi módi dolgozat. — **R. M.** A tekintetben, hogy hol tehetné le könnyebben az összesített vizsgálatot, mi a magunk részéről igazán nem tehetünk különbséget intézet és intézet között. — **18.** Képezhető hülyék és gyöngélemjűtek számára I. Alkotás-utca 53. szám alatt van nevelőintézet Budapesten. — **F. V. B. Jász-Aspít.** A hadapródiakolába való fölvetéshez négy középiskolai végzettség és fölvetési vizsgálat szükséges. A kérvényhez mellékelni kell születési, honossági, katonasorvisi, iskolai bizonyítványt és a szülő vagy gyám nyilatkozatát, hogy a folyamodót bizonyos összeggel támogatni fogják, utóbbi helyett adott esetben szegénységi bizonyítványt pótolja. Cs. és kir. gyalogsági hadapródiakolaba van Nagyszombatban, Kassán és Temesvárt is. — **306.061. számú előfzető.** 1. Miniszteri engedély alapján megengedik az összevont vizsgálatot. 2. Cégek megbízhatóságáról e helyütt nem adhatunk fölvilágosítást. — **L. G. Báro** Edelsheim Gyula Lipót főrendiházi tagnál (Budapest, I. Tárnok-utca 5. sz.) jelentkezzék a kiállítandó tárgyakkal. — **G. B. Komárom.** 1. Büntetődj. 2. Igen. — **Előfzető** 2a. Fölvehetik. — **B. Zs. Polgári** iskolai tanítói oklevéllel fölveszik a poeta-és távirdatanfolyamra. **Ejemi** iskolai tanítói oklevélről nincs szó a szabályzatban, de talán egyes méltánylást érdemlő esetekben tesznek kivételt. A poeta-és távirdai tanfolyam igazgatóságánál (Budapest, VIII., Luther-utca 3.) jelentse be szándékát.

KÖZGAZDASÁG

A sertésvész ellen. Annak a tömérdek kárnak elhárítására, amelyet a sertésvész okoz a magyar gazdáknak, **Simay** Gyula egy szert talált föl néhány évvel ezelőtt. A szer hatásáról fényes sikerű kísérletek tanuskodnak, mert a **Simay-féle** találmánnyal gyógykezelt sertések 70-80 százaléka gyógyult föl. A földmívelésügyi miniszternél s kérték hogy a jónak bizonyult szert bocsássa a miniszter a magyar gazdák rendelkezésére. Minthogy azonban a sertésvész ellen való orvosság árusítására még mindig nincs hivatalos engedély, dr. **Sardula** Imre monori plébános fölhevást intéz az édeklődő magyar gazdákhöz, hogy vegyenek részt abban a küldöttségben, amely 12-én újból kéri a minisztert a szer általánosítására.

A tőzsde segélyegylete A budapesti áru-és értéktőzsde tagjainak segítő-egyesülete tegnap **Steiner** József elnöklele alatt tartott választmányi ülésén 11. kérvényező részére 1190 korona segélyt szavaztak meg. Ujabb adományok: Budapesti áru-és értéktőzsde 200 K., kisebb adakozások 300 K.

Fixetéseképtelenségek. A bécsi **Creditorum-Verein** a következő fixetéseképtelenségeket jelenti: **Neumann** Mór kereskedő Budapest (Király-utca 78.). — **Popovits** Zivka kereskedő Zimony. **Szeszárak.** A kontingens nyerseszese ára Budapesten 46.50 korona pénzben, 47.50 korona áruban. — **Bécsben** az irányzat valamivel szilárdabb. A kontingentált készáru 46.80 korona pénzben, 47.— korona áruban.

Juhvásár. (A budapesti marhavasártéri vásárpénztári részvényszerűsítés tudósítása.) Felhajtás 2771 darab juh, — kecske. Jegyzett árak: Elsőrendű ürü 48 f.-től 52 f.-ig kivételesen — kg.-ként, (vagy 37.— K.-től 47 K.-ig páronként), középminőségű ürü — 43 f.-től — 46 f.-ig, kivételesen — f. kg.-ként vagy 30.— K.-től 34 K.-ig páronként, kosokért 38 f.-től 44 f.-ig kivételesen — f.-ig vagy 27.— K.-től 31.— K.-ig, középminőségű gypjas — f.-től — f.-ig kivételesen — f. kg.-ként vagy — K.-től — K.-ig páronként, kosok legjobb minőség — f.-ig, páronként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok — fillér, páronként — korona, szerbiai juhok páronként 30—35 korona, romániai juhok páronként — korona, anyajuhokért 38—40 f. kg.-ként kiv. f., (18.—24.— K.-ig páronként), kiselejtett juhokért — f. kg.-ként (34—35 K. páronként), kosokért — fillér kg.-ként (— korona páronként). — A nagy felhajtás folytán az irányzat lanyha volt s az árak 2 fillérrel kg.-kint hanyatlottak.

Sertés-konsumvásári jelentés. (A székesfővárosi sertésvásár és közbizottsági intézősége.) **Julius** 4-én. Fölhajtás összege 94 drb sertés, — darab süldő. Előző napi eladatlan maradvány 7 darab sertés, — darab süldő, összesen 201 darab sertés, — darab süldő. Eladatott 166 darab sertés, — darab süldő. Eladatlan maradvány 35 darab sertés, — darab süldő. A vásár irányzata közepes. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetettek: Zsirsertés: Öreg I. r. 350 kilogramm fölül 88 — K.-ig, II. rendű 280—350 kilogramm 91—96 fillérig, II. rendű selejtezett 50 fillérig, kanlő — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm fölül 90—96 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 90—96 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 86—90 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hussertés: nehéz 300 kilogramm fölül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm 84 — fillérig, süldő — 94 fillérig, malac 40 kilogramm — fillér. Árak minden levonás nélkül, kilogrammunkint, élősulyban értendők.

Bécsi vágómarhavasár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A st.-marxi központi vásárcsarnokban ma megtartott marhavasárra felhajtattott 4447 darab magyar, 471 galíciai, — darab bukovinai, 469 darab németországi szarvasmarha.

Felhajtás: kilogrammunkint élősulyban magyar hizőkök — K. I. rendű minőségű 56.—70 K., kiv. — fillér, II. minőségű — 78 fillér, kiv. III. minőségű — 82 fillér, galíciai hizőkök — fillér, I. minőségű 64—72, kivételesen — fillér, II. minőségű — 84 fillér, III. minőségű — fillér; német hizőkök — fillér, I. minőségű 62—77, kiv. 86—87 fillér, legeleje — 84 fillér, II. minőségű — fillér, III. minőségű — fillér. Silányabb minőségű hizőkök 50—56 fillér, parasztkör — fillér, levágot okör — fillér. Bika — K., kivételesen — K., tehén 60—80 K., kivételesen — K., bivaly 40—56 K. Az árak métermázsánkint, élősulyban értendők, fogyasztási adóval együtt.

Bécsi sertésvásár. Bécs, július 4. A hólnapi sertésvásárra előreláthatólag 5200 zsirsertést és 4300 fiatal sertést fognak felhajtani.

A budapesti gabonátőzsde.

Budapest, július 4.

Szilárd irányzat mellett 30.000 métermázsza buza került a forgalomba 5—7½ fillérrel magasabb árakon.

Rozsban tartott volt az irányzat. Tengeriben és zabban 5 fillérrel emelkedtek az árak.

Felmondattott 19.000 métermázsza tengeri július 9-én leendő átvételre.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 500 mm. 80-5 k. 9 K. 36 f., 260 mm. 80-5 k. 9 K. 23f., 200 mm. 80 k. 9 K. 35 f., 100 mm. 80 k. 9 K. 25 f., 100 mm. 80 k., 9 K. 15 f., 100 mm. 81 k. 9 K. 30 f., 400 mm. 79 k. 9 K. 30 f., 1700 mm. 79-5 k. 9 K. 30 f., 200 mm. 79-2 k. 9 K. 25f., 150 mm. 79 k. 9 K. 25 f., 100 mm. 79 k. 9 K. 10 f. kevert, 100 mm. 79 k. 9 K.

10 f., 350 mm. 78-5 k. 9 K. 25 f., 1000 mm. 78 k. 9 K. 20 f., 2000 mm. 76 k. 8 K. 90 f. **Hódmezővásárhelyi:** 3200 mm. 79 k. 9 K. 25 fillér. **Fejérmegyei:** 2000 mm. 80-5 k. 8 K. 90 f., 1700 mm. 79-7 k. 8 K. 90 f., készpénzfizetés mellett ab Marosvásárhely, 200 mm. 79 k. 9 K. 15 f., 1300 mm. 77 k. 9 K. 10 f. **Pestmegyei:** 2000 mm. 99 k. 9 K. 10 f., 250 mm. 78-5 k. 9 K. 02 f., 250 mm. 78-2 k. 9 K. 12 f., 150 mm. 77 k. 8 K. 85 f. **Hartai:** 210 mm. 77 k. 9 K. 07 f. **Tolnai:** 1760mm. 76-2 k. 9 K. — f. **Adai:** 1353 mm. 76.8 k. 9 K. 15 f. **Bácskai:** 100 mm. 78 k. 9 K. 22 f. **Palánkai:** 1860 mm. 76-8 k. 8 K. 80 f. **Bajai:** 660 mm. 76-2 k. 8 K. 64 f. **Becskereki:** 2000 mm. 77-5 k. 9 K. 80 f. **Raktáráru:** 920 mm. 80 k. 9 K. 25 f., 2200 mm. 76-2 k. 8 K. 77 f.

Mind három hónapra. **Rozs:** 100 mm. 6 K. 32½ f., 100 mm. 6 K. 35 f. paritásra. **Zab:** 100 mm. 6 K. 17½ f., 200 mm. 6 K. 10 f., 100 mm. 6 K. — f., 200 mm. 5 K. 95 f., 370 mm. 5 K. 85 f., 350 mm. 5 K. 55 f. paritásra. **Tengeri:** 100 mm. 5 K. 35 f., 100 mm. 5 32½ f., 100 mm. 5 K. 30 f., 200 mm. 5 K. 27½ f., 300 mm. 5 K. 27½ f. kocsi rakva. **Repee:** 200 mm. 10 K. 10 f., 100 mm. 10 K. 05 f. paritásra.

Készpénzfizetés mellett. A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktőzsde szokásai szerint, készpénzben és kilogrammunkint.

B u z a	Kilós	50 kilogramm ára		Kilós	50 kilogramm ára	
		K.-től	K.-ig		K.-től	K.-ig
Tiszavidéki	78	8.70	8.95	79	9.10	9.25
	77	8.85	9.05	80	9.15	9.30
	78	8.90	9.10	81	9.25	9.35
Fehérmegyei	76	8.60	8.85	79	9.	2.15
	77	8.75	8.95	80	9.10	9.20
	78	8.80	9.	81	9.	2.15
Pestvidéki	76	8.60	8.85	79	9.	2.15
	77	8.75	8.95	80	9.10	9.20
	78	8.80	9.	81	9.20	9.30
Bánsági	76	8.50	8.70	79	8.80	8.95
	77	8.60	8.80	80	8.90	9.
	78	8.70	8.90	81	—	—
Bácskai	76	8.70	8.95	79	—	—
	77	8.85	9.05	80	—	—
	78	8.90	9.15	81	—	—
Szerb	76	—	—	81	—	—

Egyéb gabonafajták		50 kilogramm ára	
		K.-től	K.-ig
Buza	uj elsőrendű	—	—
	középminőségű	—	—
Áru	takarvánnyal, I. r.	6.15	6.40
	másodrendű	5.90	6.15
Köles	—	5.	5.80
Zab	elsőrendű	5.96	6.10
	középminőségű	5.75	5.90
Tengeri	heföldi u	—	—
	heföldi uj	5.25	5.35
	ó fehér	—	—
	uj román vagy bolgár	—	—
	cinqquantin	—	—
Repee	képoszta	10.—	10.25

A határidőzlet folyamán a következő

kötések történtek:

Októberi buza	8.93—8.88—8.95—8.94
Októberi rozs	6.57—6.61—6.59—6.61
Juliusi tengeri	5.23—5.21—5.23
Augusztusi tengeri	—
Májusi tengeri (1905)	5.62—5.614—5.6
Októberi zab	6.17—6.21
Repee augusztusra	—

Dél egy óraker a következő záróárakat

állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza	8.94—8.95
Októberi rozs	6.61—6.62
Juliusi tengeri	5.22—5.23
Augusztusi tengeri	0.—0.—
Májusi tengeri (1905)	5.63—5.64
Októberi zab	6.19—6.21
Repee augusztusra	—

Délután fél 5 óraker zárul:

Októberi buza	8.86—8.87
Októberi rozs	6.56—6.57
Októberi zab	6.17—6.18
Juliusi tengeri	5.23—5.24
Augusztusi tengeri	—
Májusi tengeri (1905)	5.63—5.64

A budapesti értéktőzsde.

A mai elötözsdén minden buzdítás hiányában csendes volt a hangulat és a forgalomba került egy-két értékben csak szórványosan jött néhány kötés létre. Az üzletlenség zárlatig tartott. Délben változatlan berlini jegyzésekre szintén nyugodt maradt az irányzat és az árfolyamok lassanként lemorzsolódtak. Az általános hangulat kedvetlen maradt. Valuta és ércáru változatlan.

A helyi értékek piacán valamivel élénkebb forgalom és tartott árak mellett barátságos volt a hangulat.

Előzőszáma. Üzlettel. Osztrák Hitelrészvény 642.75—642.25 korona.

Déli tőzsde. Gyengült. Osztrák Hitelrészvény 641.50—Magyar hitelrészvény 751.25—751.75. Osztrák-magyar államvasút 633.50. Déli vasút 78.—Jelzálogbank 500.50. Közüti vaspályatársaság 573.50 korona.

A helyi értékek piaca csendes. Kötetett: Első magyar iparbank 335.—Magyar általános takarékpénztár 562.—Magyar országos központi takarékpénztár 1590. Magyar aszfalt részvénytársaság 139—140. Fegyver- és gépgyártás részvénytársaság 330—332. Adria 466—467 korona.

A prémiumüzletben díjbiztosításokért fizetett: Osztrák hitelrészvényekért holnapra 3.—4.—korona, 8 napra 8—9 korona, 1904. június hó végére 16—18 korona.

Utószáma. Az utószáma igen csekély üzlet mellett nyugodt maradt. Kötetett: Osztrák hitel 641.50 korona.

A hivatalos zárlatok a következők voltak:

Államadósság.

a) Magyar Államadósság.

Félsz	Ár	Félsz	Ár
Arany. mad.	118.—	1870. éll. ny.-k.	207.—
Jul.-ra	118.50	200 K.-ás	210.—
Koronajáradék	97.15	Magy. földt.	98.50
Koronaj. utána.	97.15	herm.	98.50
Jul.-ra	97.85	Herz.-szl. jév.	98.—
Koronaj. 3/4%	98.—	Géllr. kőv.	98.—
Vaskap.-köl.	98.—	Tiszai nyar.	160.—
		Kölcis. 200 K.	168.—

b) Osztrák Államadósság.

Koronaj. maj.	99.—	Papirj. feb.	99.75
-nov.	99.50	Koronaj.	99.—

c) Egyéb nyilvános kölcsönök.

Budapest f év.	96.—	Temes-Béga-	98.—
1897. 4% köl.	96.—	társulat 4%	99.—

Bankok.

Angol-osztrák bank	370.—	M. jels. hitelb.	—
Első magyar iparbank	335.—	Ugyanaz jul. med.	500.50
Piemont. hitelb.	316.—	M. keresk. r.-t.	570.—
Hasi bank	190.—	M. leszáml. bank	469.—
Hermes m. áll. váltóú. r.-k.	249.—	Ugy. jul. med.	469.—
Magyar hitelb.	—	M. tég. közp.	1080.—
Ugyanaz jul. med.	751.—	Osztr. hitelb.	—
M. agr. és jels.	469.—	Ugy. jul. ut.	641.25
		Osztr.-magy. b.	1620.—
		Pesti m. keresk.	378.—
		kedvelőbank	378.—
		Géllr. r.-k.	1850.—

Közlésközlési vállalatok részvényei.

Adria tengh.	469.50	Epest-Ujpest-rákosp. vill.	170.—
Epest közmű vasútja 3%	—	Déli vasút	—
Ugy. jul. med.	572.—	Ugy. jul. ut.	78.—
Epest közmű vp. él. jég.	826.—	Kassa-oderb.	878.—
Epest vill. városi vp. 1903.	331.—	Osztr.-magyar államvasút.	—
Epest vill. városi vasút	—	Ugy. jul.-ra	633.—
Ugy. él. jég.	110.—	—	—

Közlésközlési vállalatok részvényei.

Ált. vágó. h.él.	600.—	Bungária-m. trágya	215.—
Epest Ált. vill.	310.—	Közbányai polg.	325.—
Bettőntő. r.-t.	205.—	szertő	370.—
Gyapjasm.-gyár	550.—	M. cukoripar.	1540.—
Révaygyár.	230.—	M. villamosg.	285.—
Bertók. r.-k.	475.—	Nemzetk. vil.	—
Székelygyár	218.—	lamossz.	565.—
Piemont. r.ész.	2600.—	Nemzetk. vag.	—
Göskövend-féle szeszgyár	975.—	gunk. 2%	618.—
		Royal-erőfő	—

Könyvek és téglagyárak.

Árask. h.ész.	225.—	M. áll. kerámib.	280.—
Molnár. banya-és kőb.	625.—	M. kerámia	148.—
„Ist.” tég. gy.	102.—	Salgótarjai	583.—
Kőgy. r.ész.	149.—	Ulási tég.-gy.	—
Magy. m. stb.	141.—	mezőgazd.	317.—

Takarékpénztárak.

Bélvárosi	323.—	Magy. áll. tég.	563.—
Bpesti III. ker.	300.—	Orsz. közp.	1580.—
Bpesti-Brazsáv.	212.—	Pesti hasz.	21400.—
Bpesti k. és orsz. zálogb.	418.—	Ugy. k. jég.	15800.—
Egyes. bpesti	286.—	Ugy. Interim	760.—

Biztosító-társaságok.

Bécsi biztosító	430.—	M. jég. és víz.	816.—
Bécsi élet-és járadék. társ.	675.—	Nemz. biztosít.	240.—
Erdőmagy. Ált.	832.—	Pannónia v. társ.	2250.—
Fönfőre	242.—	—	—

Malomok.

Cencserősi	180.—	Bemzer	806.—
Első budapesti	189.—	Moh. és szőlők	385.—
Erszék	459.—	Victoria	470.—
Lajos	230.—	—	—

Vasmű-és gépgyártásrészvények.

Első m. vasút.	—	Nicholson	305.—
Gépgyár	158.—	Rimamurányi	375.—
Dunaújváros	177.—	Ugy. jels. r.-k.	491.50
Ganz	6145.—	Schöck	850.—

Sorsjegyek.

Bazilikai	19.50	Olasz vörös-k.	43.—
Ugy. o. felb. b.	21.—	Ugy. o. felb. k.	47.—
Benczei	516.—	Osztr. vörös-k.	54.—
„Jó-mut.”	10.—	Osztrák hitel.	465.—
Ugy. o. felb. b.	10.—	Párizs	160.—
M. vörös-ker.	26.—	—	—
Ugy. o. felb. b.	29.—	—	—

Pénznemek.

M. vagy oszt. arany vert.	11.85	Német h. r. b. (100M.)	117.80
M. vagy oszt. arany kör.	11.27	Francia b. jég.	95.—
20 fr. arany	19.01	Olasz b. jég.	95.02 1/2
Osztrák arany	23.44	Kömény b. jég.	94.80
		Szerb b. jég.	92.25
		Rubel	259.—

A budapesti terményszáma.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árnyomokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag lucerna magyar 42.—49.—korona, vörös aprószemű 35.—40.—korona, vörös erdélyi — korona, vörös bányási — korona, középszemű 43.—45.—korona, nagyszemű 46.—50.—korona. Disznósír: budapesti 61.50—62.—korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légen szárított vidéki — korona, városi 4 darabos 50.50—51.—korona, 3 darabos 55.—55.50 korona, fűszölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség — korona, 120 darabos — korona, 100 darabos — korona, 85 darabos — korona, azonnali szállításra. Szerbiai, szokás szerinti minőség — korona, 100 darabos — korona, 85 darabos — korona. Szilvaiz: szlovéniai 12.50—13.—korona, szerbiai 10.50—11.—korona, azonnali való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Az előzőszáma kedvező termésjelentések és kielégítő külföldi jegyzések következtében barátságos volt a hangulat; az üzlet azonban csak néhány értékre szorított. Törökországi, amelyet berlini számlára vásároltak, élénk volt. Az emelkedett árak azonban nem tartották magukat. Prágai vasmű, Wienerbergi téglagyár, Brüxi kőszén és 3%-os déli vasút elsőbbségi részvény emelkedett. Hitelrészvény csökkent, mert üzletelendőt állított be és a berlini jegyzések nem buzdítottak. Rentékben nem volt forgalom.

A déli tőzsdén némi hullámszám után emelkedtek az árak. Néhány sorompópapír előnyben részesült. Prágai vasmű 2146-ra emelkedett. Csehbánya 1275, Nordbahn 5520, Góshajózási 850. Építő értékek is keresettek voltak. Berlin élénk áremelkedést jelentett.

Zárlat nyugodt, szilárd. Prágai vasmű 2146. A magánkamatlab 3%.

Bécs, július 4. (Magyar értékek zárlata.) 4% aranyjárdék 118.25. Magyar koronajárdék 97.05. Tisza-és szegedi kölcsön-sorsjegy 161.50. 4% magyar földterhermentesítési kötvény 97.60. Magyar hitelbank-részvény 750.—Magyar nyereség-és kölcsön-sorsjegy 206.50. Magyar leszámítoló-és pénzváltóbank-részvény —. Kassa-odbergi vasúti részvény 379.—Rimamurányi vasút-részvény 489.—Magyar kereskedelmi bank —. Magyar cukoripar 1555. Magyar vasúti kölcsön ezüstben —. Magyar keleti vasúti állami kötvény —. Magyar jelzálogbank 499.75. Adria hajózási r. t. 464.50.

Bécs, július 4. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3% papírjárdék 99.30. 4 2/3% ezüstjárdék 99.20—99.35. 4% osztrák aranyjárdék 118.25. Osztrák koronajárdék 99.20. 1860. sorsjegy 151.90. 1864. sorsjegy 257.—. Osztrák hitelsorsjegy 458.—. Osztrák hitelrészvény 640.75. Angol-osztrák bank —. Unionbank 515.—. Bécsi bankgyűléslet 512.50. Osztrák Länderbank 425.25. Osztrák-magyar bank 1615.—. Osztrák-magyar államvasút 632.75. Déli vasút 79.50. Ribevölgyi vasút 421.—. Dunagórhajózási társaság 852.—. Alpeisi részvény 418.75. Dohányrészvény 348.—. 20 frankos arany 19.03. Cs. kir. arany (vert) 11.32. Londoni váltó 139.40. Német bankváltók 117.40. Lípót-kohó 356.—. Bécsi Tramway Lít B. —. Bécsi Tramway Lít A. —. Osztrák Lloyd 690.—. Török sorsjegyek 129.50. Az irányzat nyugodt.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, július 4. (Zárlat.) 4 2/3% papírjárdék 100.10. 4 2/3% ezüstjárdék 99.25. 4% osztrák aranyjárdék 101.10. 4% magyar aranyjárdék 100.25. Ribevölgyi vasút —. Osztrák hitelrészvény 101.75. Magyar koronajárdék 97.50. Déli vasút 16.90. Osztrák-magyar államvasút —. Károly Lajos vasút —. Kassa-odbergi vasút —. Orosz bankjegyek 216.—. Bécsi váltó 85.25. 4% új orosz kölcsön 91.90. Magyar vasúti beruházási kölcsön —. Török dohányrészvény —. Alpeisi bányarészvény —. Olasz járdék —. Disconto Commandit 137.80. Magyar hitelbank —. Általános villamosg. Edison 216.75. Dynamit Trust 206.75. Gelsenkircheni 218.50. Harpeni 190.80. Laurakohó 245.10. Az irányzat szilárd.

Párizs, július 4. (Zárlat.) Osztrák-magyar állami vasút —. Új török-konzol 87.07. Egyiptomi járdék 106.50. Osztrák Länderbank —. Párisi bankrészvény 11.66. 3%-os francia járdék 98.47. 4%-os spanyol járdék 88.47. 3%-os új törökhitel járdék —. Crédit foncier de France 635.—. Alpeisi bányarészvény —. 4% 1890. román kölcsön —. Görög kölcsön 379.—. Váltó Olaszországi 1/2. Váltó Amsterdamna 206.56. Váltó Brüsszelre 1/2. De Beers 487.—. Chartered 43.25. 5%-os bolgár kötelezvény 431.—. Magyar aranyjárdék 102.10. Déli vasút —. Váltó Londonra 251.85. Osztrák aranyjárdék 100.55. Török sorsjegy 125.25. Meridional vasút 740.—. 4%-os olasz járdék

104.70. Ottoman-bank 589.—. 3%-os francia-járdék 98.47. Osztrák földhitelintézet 12.32. Déli vasúti elsőbbségi kötvény 324.—. 4%-os 1896. román kölcsön 239.50. Dohányrészvény —. Váltó Bécsre 104.96. Váltó német piacokra 122.12. Rio 13.20. East Rand 194.50. Randfontein 78.25. Magyar jelzálogbank 531.—. Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, július 4. (Zárlat.) 4 2/3% osztrák papírjárdék —. 4% osztrák aranyjárdék 101.25. 4% osztrák aranyjárdék 99.90. Osztrák hitelrészvény 202.—. Osztrák-magyar államvasút 135.75. Északnyugati vasút —. Bustiehradi vasút —. Londoni váltó 203.87. Bécsibankgyűlést 130.—. Villamos részvény 143.—. 3%-os magyar aranykölcsön 83.40. 4 2/3% osztrák ezüstjárdék 100.40. Osztrák koronajárdék 100.05. Magyar koronajárdék 97.70. Osztrák-magyar bank 116.—. Déli vasút részvény 16.90. Elbavölgyi vasút —. Bécsi váltó 85.15. Párisi váltó 309.83. Unionbank részvény —. Alpeisi bányarészvény 210.—. Az irányzat szilárd.

Hamburg, július 4. (Zárlat.) 4 2/3% osztrák ezüstjárdék 99.80. 1860. sorsjegy 153.—. Déli vasút 16.70. 4%-os Osztrák aranyjárdék 101.20. Osztrák hitelrészvény 201.75. Osztrák-magyar államvasút 135.50. Olasz járdék 103.40. 4%-os magyar aranyjárdék 100.—. Az irányzat nyugodt.

A budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Július 4. A sertésüzlet irányzata: élénk. A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű öreg nehéz (párnkint 400 kilogramm feletti súlyban) — fillérig. Öreg közép (párnkint 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (párnkint 320 kilogramm feletti súlyban) 112—114 fillérig. Fialat közép (párnkint 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 114—115 fillérig. Fialat könnyű (párnkint 260 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. II. Magyar szedett: Nehéz (párnkint 280 kilogramm feletti súlyban) — fillérig. Közép (párnkint 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (párnkint 240 k.-grammig terjedő súlyban) — fillérig. III. Romániai: Nehéz párnkint 320 kilogramm feletti súlyban — fillérig. Közép (párnkint 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (párnkint 250 kilogrammig terjedő súlyban) — fillérig. IV. Romániai eredeti (Stach): Nehéz (párnkint 240 kilogramm feletti súlyban) — fillérig. Könnyű párnkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. V. Szerbiai: Nehéz (párnkint 260 kilogramm feletti súlyban) 111—112 fillérig. Közép (párnkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 110—111 fillérig. Könnyű (párnkint 250 kilogramm terjedő súlyban) 110—114 fillérig. Sertésállomány: 1904. július 2. napján volt készlet 37.239 darab. 1904. július 3. napján felhajtott 1054 darab. 1904. június 3. napján elszállított 1231 darab. 1904. július 4. napján maradt készletben 37.059 darab.

Vizállítás.

	Jul. 4.	Jul. 2.		Jul. 4.	Jul. 2.
Inn	Schürding	2.10 1.80	Tisza	M.-Sziget	0.10 0.90
Duna	Passau	2.79 2.60		Telekháza	0.23 0.53
	Linz	0.15 0.40		V.-Nemény	0.14 0.28
		0.07 0.10		Tölgy	0.01 0.22
	Pozsony	1.39 1.91		Tisza-Füred	0.02 0.46
	Komárom	2.62 2.90		Szolnok	0.28 0.84
	Budapest	2.19 2.52		Csongrád	1.15 1.42
	Páks	1.34 2.05		Szeged	0.47 0.82
	Gombos	3.13 3.02		T.-Becse	0.43 0.52
	Ujvidék	4.13 4.25		Tisza	2.64 2.38
	Pannosva	1.91 1.88	Óndava	Bárta	0.97 2.00
	Orova	3.36 2.42	Tapolya	Hór	0.22 0.99
	Magyarfalva	0.46 0.30	Bodrog	Zemplén	0.— 0.—
	Zselica	0.04 0.12	Sajo	Zalocsa	0.32 0.86
	Trnava	0.03 0.34	Hernád	H.-Német	0.07 0.32
	Szered	0.33 0.—	Seregye	B.-Ujfalu	0.68 0.04
	Sz.-Góthárd	0.10 0.08		B.-Ujfalu	0.33 0.23
	Sárvar	0.23 0.24	Kőrös	Cancsa	0.26 0.26
	Győr	2.26 2.50		N.-Várad	0.17 0.16
	Zákány	0.80 0.92		Bolnogy	0.35 0.38
	Barcs	1.57 1.88		Tenke	0.23 0.22
	Bécs	3.02 3.55		Garambánya	0.— 0.02
	M. Szeberd.	0.95 1.—		Borsodján	0.44 0.42
	Zalgráb	0.30 0.32		Békes	0.22 0.22
	Eszék	0.32 1.58		Gyoma	0.30 0.38
	Mitrovics	2.12 1.89		Gy.-Fehérv.	0.90 0.28
	Szatmár	0.30 0.20		Franyóka	0.04 0.04
	Szatmár	0.22 0.36		Sobersim.	0.— 0.—
	Kraozs N.-Majtény	0.80 0.30		Arad	1.38 1.34
	Latorosbányás	0.18 0.19		Makó	0.85 0.34
	Labovlomena	0.03 0.38		K.-Kostoly	0.42 0.36
	Ung	0.04 0.02		Kiszé	0.38 0.40
				Temesvár	0.84 0.82
				Beszterek	0.60 0.54

Kivonat a hivatalos lapból.

— Július 3. —

Kinevezések. A m. kir. földművelési miniszter az állami kezelésbe vett közösi és némely más erdő-és kopár területek kezelésénél alkalmazott erdőtisztok létszámában m. kir. erdőezredjélt: Franciscy Vilmos ideiglenes minőségű m. kir. erdőgyakornokot a székelyudvarhelyi m. kir. fővámigazgató Vízny István vármegyegyakornokjelöltet a budapesti m. kir. fővámhivatalhoz díjaz vármegyegyakornokká kinevezte. Pályázatok. A nagyenyedi m. kir. pénzügyigazgatási számvevőszék gyakornoki állásra 14 nap alatt, — a szepszentgyörgyi m. kir. pénzügyigazgatásnál pénzügyi szemlési állásra 14 nap alatt, — a fővárosi pénzügyigazgatásnál több pénzügyi vizgázói állásra szeptember hó végéig, — az aradi pénzügyigazgatásnál kezelőgyakornoki állásra augusztus hó 6-ikáig, — a

m. kir. Kurián két hivatalos állásra augusztus hó 17-ikéig. — a nagyváradi m. kir. állami gyermekmenhelynél második, és felügyelő-orvosi állásra július hó 22-ikéig andóndók be a kérvények.

Időjelzés.

Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Julius 4. —

Állomások	Ma reggel 7h		Előző 24 óral		Hőmér-séklet	
	Levegőj. min.	Hőmérsék. let C°	Szél irányja és erője (1-10)	Felhőzet (0-10)	csapadék mm.	mx. mn.
Alma-Setatina	02.5	13.6	E	2	1	23 11
Késmárk	02.3	14.6	D	1	4	3
Budapest	03.3	20.2	E	1	1	29 17
Ó-Gyal	03.5	20.0	—	0	0	28 14
Berény	04.1	18.2	—	0	0	29 16
Zágráb	04.1	20.1	Ny	1	0	3 29 16
Fláms	02.0	23.6	E	1	0	31 20
Pécs	03.6	18.6	Ny	1	0	3 28 16
Debrecen	01.6	13.6	—	0	3	8 26 13
Szeged	02.8	23.4	K	1	4	— 29 18
Arad	03.1	22.0	K	3	0	— 29 18
Temesvár	02.9	21.6	EK	1	2	— 31 17
Kolozsvár	03.5	17.7	K	1	2	— 27 10
Vajda-Hunyad	03.2	20.6	E	1	0	— 29 17
Nagyzeben	03.2	16.7	EK	1	0	— 28 10
Pécs	03.4	18.2	—	1	1	ny 28 18
Prága	04.0	17.4	DNY	3	—	24 14
Krakó	03.4	17.8	ENy	1	2	— 25 13
Tarnopol	—	—	—	—	—	—
Bregenz	04.7	16.8	Ny	2	3	1 29 15
Salzburg	05.4	15.8	—	2	2	—
Klagenfurt	03.6	15.8	EK	1	3	6 26 12
Lesina	01.0	24.7	—	1	0	20 22

Jelöl magyarázata: K. = kelet, Ny. = nyugat, D = dél, É = észak. A felhőzet: 0 = egészen derült, 1 = többnyire derült, 2 = részben felhős, 3 = többnyire borult, 4 = egészen borult, ● = csó, * = hó, □ = köd, ◊ = zivatar.

Hazánk északi részén és a Dunántolon zivatarok vonultak el, melyek itt-ott jelentékeny csapadékkal jártak; Eger környékén 10 mm.-en és Csáktornyan 6 mm.-en felül esett. A felhőzet változó és a hőmérséklet némileg magasabb a tegnapiánál.

Északot depresszió, Nyugatot pedig maximum borítja. A levegőnyomás eloszlása különben elég egyenletes.

Európában az idő meleg és Közép-Európában előfordultak zivataros esők, egyébként pedig száraz volt az idő.

Küldés: Meleg idő várható, helyi zivatarokkal.

A pozsonyi felső keresk. iskola,

melynek végbizonyítványa egyévi önkéntes katonai szolgálatra jogosít és melynek eddig végzett tanulói legelőrendű kereskedő, gyári és bankári cégeknek vagy közhivatalokban és a mezőgazdaságban nyertek alkalmazást, 1904. szeptember 1-én 20-ik évfolyamát nyitja meg.

Az intézetet a múlt iskolai évben 179 tanuló látogatta, köztük 143 vidéki, kiknek jó családjuknál való elhelyezése ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére.

Minden iránt tájékoztató évi jelentés levelező-lapon is kérhető.

Pozsony, 1904. július hó.

Jónás János, igazgató.

M. kir. Államvasutak 100266-304. szám.
HÍRDETMÉNY.
(Fiumén át érvényes kombinált vasúti és hajózási személydijszabás új kiadására.)
A m. kir. államvasutak igazgatóságától vetett értesítés szerint a Fiumén át érvényes kombinált vasúti és hajózási forgalomban folyó évi szeptember hó 1-től új személydijszabás lép életbe, mert a díjazásai határozományok kiegészítésén kívül változott áruárnyajlalat tartalmaz és amelyeket a 1903. évi január hó 1-től érvényes hasonló díjazásbani érvényben kívül helyeztek.

Az új díjazásbani m. kir. sító Irodájában (VI. Csenger-utca 33. sz.) 30 fillérről kapható.

Budapest, 1904. évi június hóban.
A m. kir. Államvasutak

FÉRFI és NŐI
nemi betegségek,
férfygenység (impotencia) alapos gyógykezelésre legjobban ajánljuk
Dr. KAJDACS
v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvost.
Rendel: 9-4-ig, este 7-3-ig.
Budapest, IV., Kiglyó-n. 5. (Klotild-pal. I. em.)
Levél után is biztos gyógyszer.

* Párisi különlegességek. *

Párisban időseim alkalmával beszerentem a legújabb eredeti párisi modelleket és így abban a helyzetben vagyok, hogy a legkényesebb igényeket is kielégíthetem. Minden nálam vásárolt cipőért 1 évi írás-beli jótállást vállalom, hogy a felsőbör ropedése ki van zárva, ha GUZI-kenőccsel bekenet, idő előtti elszakadása esetén ingyen megcsinálom.

Minden vidéki rendelést vagy teljesen portmentesen vagy kívántra 1 pár elegáns cipő samfát mellékelek ingyen. Nem megfelelő kicserélés vagy a pénzt visszadatom.

Hogy mindenki meggyőződjék világáru GUZI-kenőccsel jószágáról, mindenki ki címetet válassz, 1 tételű GUZI-kenőccsel és több száz eredeti fényképekkel ellátott árjegyzékem küldöm ingyen és bérmentve. — Logopont-sabú mórtek, ha harisnyában egy papírlapra alá a lábtalp körvonalaát lerajzoljuk.

	frt	Párisi divat elegáns álva,	frt
Férfi elegáns víz fűzőcipő	3.50	fűzős v. gombos, selyem-	4.20
Édes víz sáma divat talpjal	3.20	bőléssel, női	4.20
Box bakancs varrott talp,	4.50	Kivágot kőcsontos szalon-	2.00
elegáns	4.50	lakk v. finom bőrcipő...	2.00
Feltűnő elegáns szalonlakk,	4.50	Gyermekcipő, magas, 8 évig	1.00
fűzős, vadói sevrő bőr-	4.50	Zergebőr, magas, gyermek,	2.00
szárral	4.50	fűzős, szeszestap, 7 évig	2.00
Elegáns zerge, női, cugos,	3.20	1.80, 8-10 évig	2.00
vagy fűzős	3.20		
Feltűnő elegáns angol box	3.80		
fűzős, női	3.80		

AGULÁR IGNÁC
Budapest, VII., Kerepesi-ut 30/a sz.
a Rókus-kórház templomával szemben.

Dr. FÜREDI
v. kórházi főorvos, katonai-, megyei- és kerületi pénztári főorvos, a Médjtidó rend lovagja stb.
Titkos betegségek
impotencia, nemi és női bajok legkülönfélékaltalban specialitása. Rendel: 9-4, este 7-8; Bpest, IV., Váci-utca 12. Vegyi- és görösi vizsgálat mellett, levél után is biztos gyógyszer. Mérsékelt díj.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb
PAP lan PAP lan PAP lan

	frt		frt
1 összehajtható vasúgy 3 db	10.00	1 sodrony acél ágybetét	5.00
1 kivethető matraccal	1.80	1 fémgerős matrac	4.50
1 rongó paplan	2.80	1 afrigue	5.00
1 cachmir paplan	3.40	1 hószőnyeg	12.00
1 satin	3.80	1 ablak köper függöny	3.00
1 atlasz cachmir	4.80	1 tunis	1.50
1 selyem vasúgy paplan	15.50	1 gyapjú	4.50
1 fodros selyem atl. papl.	4.50	2 ágy, 1 asztalterítő bonret	5.50
1 jó vászon paplan lepedő	2.00	1 nagy szobaszőnyeg	12.00
1 ágy	1.80	1 I. I.	5.30
1 filanell ágytakaró pokróc	2.50	1 ágytőke I.	0.85
1 gyapjú	5.50	1 tapestry ágytőke	4.00
1 jó pótkróc	4.00	1 mtr. jó futószőnyeg	4.00
1 téli pokróc	4.50	1 I. I. mintázott	7.50
1 szép fali szőnyeg	7.50		

GICHNER JÁNOS paplan, matrac, és kárpitosára vasbutor stb. nagy raktára, függöny,
Budapest, VII., Erzsébet-körút 20. szám.
Árjegyzéket kívántra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontossan eszközölnének, nem tetsző árak kicseréltnének, vagy a pénzt visszadatom.

Dr. FABINYI
specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos
gyökeresen és rövid idő alatt gyógyít a rendes foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű titkos betegséget
(hugyesófolysást, sebeket, syphilist és önfertőzésből támadt idegbajokat).
Meglepi az eredmény FÉRFIUI GYENGESEGNEL (IMPOTENTIA) még öregebb egyéneknél is.
Biztos siker folytan honorárium utólag is fizethető.
Levelekre díjtalanul válasz; kívántra gyógyszer. — Rendelés délelőtti 9-3-ig, este 6-8-ig.
Budapest, Erzsébet-körút 12. szám.
Félmélet: bejárta a léposonél. — Külön váróterem.

!! Helyiségváltoztatás !!

Műtán jelenlegi helyiségem a verők nagy látogatása folytán szűknek bizonyult, emeltozva cipőárú-üzletemet szeptember 15-től M. Erzsébet-körút 27. alá helyeztem át. Addig is régi árakkal ramból az árakat igen olcsón ajánlom, mert ezek az árak a végeladási árknál is kevesebbek.

Férfi-cipő: Borjúbőr, víz, sáma vagy betetés	3.00
Elegáns borjú vagy víz, fűzős	4.00
Szalonlakk, sevrő, fűzős vagy cugos	3.20
Boxbőr, cugos vagy fűzős 4., gombos	4.50
Sárga, bagarilak, fűzős vagy cugos	4.00
Füzet-cipő, seges, cuggal	1.30
Tűtűcipő, lakk vagy sevrő	4.00
Borjúbőr, katonabakancs 3.50, boxbőr	4.50
Női-cipők: Zergebőr, cugos vagy fűzős	3.00
Box, sevrő vagy lakk, fűzős	3.50
Box, lakk, sevrő, gombos	3.80
Szűke vagy drap szarvbőr, fűzős	3.20
Lakk, esztrike, spangilicse	1.80
Szevő vagy lakk, regatta	2.60
Sárga, női, fűzős vagy cugos	1.60
Gyermek-, sport- és komatcipők nagy választékban. Még nem feltétl. árnt kicserélnek vagy a pénzt visszadatom.	

Kérje nagy fényképes árjegyzékemet ingyen és bérmentve.

Agulár Dávid BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 6/a.

KATAPHORESE
Uj gyógymód!
Főhímláthatatlan gyógyhatású
IDEG-, NEMI-,
bőr-, vérbetegségek, bñjakóros (syphilis) betegségek, önfertőzés utóhatásai és férfui gyengeséget alapoktól impotencia gyökéres gyógyításra. Topaszták radikális és gyors eredmények folytan honorárium teljes gyógyszer után fizethető. Előrendű intézet mintaszéri gyógytermelvel.
Budapest, Teréz-körút 44., I. emelet.
Dr. Mitzger Tivadar
személyes kezelése alatt nyitva egész nap.
Levelekre díjtalanul válasz.

Gyógyítható a sérv?
Mindenesetre, ha jó sérvkötőt viselünk. Éppen ezért jól válogassuk meg a forrást, a honnan a sérvkötőt beszeresszük. A „Pollitzer“ által feltalált s legújabban megjavított amerikai rendszerű gummi sérvkötő — amely kizárólagos szabadalmat nyert — a leghíresebb orvosi tekintélyek véleménye szerint a legjobb, mert dacára annak, hogy a sérvet kimozdíthatatlanul visszatartja, kellemetlen nyomást nem gyakorol, úgy éjjel, mint nappal hordható. Sok esetben teljes gyógyulást vont maga után, mit számtalan kószónó irattal bizonyíthatunk.
Ára: egyoldalunak ... 7 és 10 frt
kétoldalunak ... 10 és 16 frt
Rendelésnél — amely utánvétellel s titoktartással eszközöltet — megadandó az övméret, s hogy a sérv mely oldalán van.
Pollitzer Mór és Fia
cs. és kir. kiz. szabadalmazott orvosi kötszerek
Budapest, V/9. Deák Ferencz-utca 10.
Legrégibb cég. Alakult 1858-ban. Árjegyzék ingyen.

Jótállás mellett olcsón
BUTOROK
divatos hátszobák — — — 80 forint és fellebb
díjja matt faragott ebédizék — — — 75 — — —
divatos szalon garnitúrák — — — 50 — — —
szokrények, ágyak, divánok, székek, asztalok, íróasztalok és minden fajta egyes buterdarabok igen olcsón.
Modern berendezések igen nagy választékban.
NAGY IMRE
lakberendezési vállalkozó
butoralktára
Váci-körút 9. szám, I. emelet,
Szerecsen-utca sarok.

GUMMI óvszerek
legmegbízhatóbb francia gyártmányok.
GUMMI hólyag legf. minőség. 12 drb. kisebb 1 ft
1 ft 50 és 2 ft
GUMMI hólyag 20, 2 ft 2 ft 50, 3 ft és 5 ft
GUMMI hólyag (Noverip) kiváló finom legkényesebb és legbiztosabb 12 drb 5 ft
Capot americein (rövid) 12 drb. legfinomabb — — — 2.50
Felsőhályag 12 drb. legfinomabb — — — 2. — 3 — és 5 ft
Mintagyűjtemény 23 drb 2 legjobb minőség. Összesültra 4 ft
Suspensor (beretató) drbja — — — 25, 30 kr és 1 ft
Sérvkötő, legjobb rugóval drbja — — — 2, 3 és 5 ft
Dinna-öv (havi baj ellen) drbja — — — 2.50 és 3.50
Irrigátor teljes felszerelése darabja — — — 1.30 és 2 ft
Képes árjegyzék kívántra ingyen és bérmentve.
Székfűzés titoktartás mellett bérmentve.
TROPP MÖR, Bpest, VII/9. Kerepesi-ut 84.
Hussár-utca sarkán. Központú pályaurvar közelében.

Bérelti (szállítási) hirdetés.

mely napon hivatalban	állomás és hivatalban	a bérelti állomás számára	az ahhoz tartozó helységgel	megye	csapat-teszték részére	időtartam		következő katonai élelmezési szükségletre				Körülbelül évi folyó szükséglet				Bánatpénz			
						től	ig	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón

1. Állomások, intézetek és elszigeteltek számára:

állomás és hivatalban	a bérelti állomás számára	az ahhoz tartozó helységgel	megye	csapat-teszték részére	időtartam		következő katonai élelmezési szükségletre				Körülbelül évi folyó szükséglet				Bánatpénz							
					től	ig	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	naponként zab szón	
Budapest	Pilis-Csaba melletti tábor	Pilis-Csaba melletti tábor	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	Cs. és kir. közös hadseregéből	1/IX. 1904.	31/VIII. 1905.	65	65**	900**	50	55	300	500	400	200	200	300	310	130	200	110	840
	Szolnok	Szolnok	Jász-Nagy-Kun-Szolnok		1904. szept. hó 1-től	1905. augusztus 31-ig	10	10	50	15	70	150	150	120	80	150	510	90	40	40	180	—
	Cyegöld**						—	150	20	5	25	—	—	1870	1150	60	180	—	—	620	220	60
	Albetti-Irsa						—	150	20	1	3	—	—	1870	1150	60	20	—	—	620	220	10
	Abony		Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun		1905. augusztus hó 1-től	1905. augusztus hó 31-ig	—	150	—	5	25	—	—	1870	—	—	170	—	—	620	—	60
	Örkény melletti tábor*)						—	—	—	—	—	—	—	1370*	650*	380*	170*	—	—	470*	200*	60*
	Keeskenét						—	—	—	10	40	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	110
	Zombor						10	10	50	10	70	—	150	120	80	150	460	90	40	40	160	—
	Szabolka		Bács-Bodrog				—	80	40	10	60	—	—	1000	620	120	420	—	—	340	140	150
	Ujvidék						10	10	50	10	25	170	150	120	80	150	240	90	40	40	80	130
	Toina		Toina				—	460	50	2*	9	—	—	5400	3200	150	70	—	—	1850	610	20
	Székesfehérvár		Fehér				—	—	—	30	60	—	—	—	—	—	550	—	—	—	200	—
	Kaposvár		Somogy				18	18	80	—	—	—	280	230	140	240	—	180	80	70	—	—
	Pécs		Baranya				35	35	35	20	80	60	540	440	270	500	460	340	150	110	160	390

Azonfelül a megegyezett bérelti árak mellett szállítandó lesz:

- Az időszerinti szükséglet a fegyverraktárakra beidőzött szabadságot, tartalékokat és póttartalékokat részére.
- Az időszerinti szükséglet átvonuló csapatok részére a feltételi füzet IV. pontja 1. bekezdés A—C) határozmányok szerint.
- Az időszerinti szükséglet csapat-összpontositások részére a feltételi füzet III. pontja szerint.

*) A körülbelüli napiszigetlet az örkényi lőtér részére a táborozás tartama alatt, azaz megközelítőleg május hótól szeptember haváig 130 adag széna á 3400 gr., 100 adag széna á 4500 gr., 250 a iag alomszalma á 1700 gr. és havonta 343 kemény tűzifa. Továbbá ágyszalma az egész időtartamra 380 métermázsa.

Az időszerinti szükséglet után eső bánatpénz a fent levő táblázatban van feltüntetve.

**) A szállító kötelezve van a cikkeket a fennálló árakon a fontmilitett időszakon kívül is a Pilis-Csabán állomások részére szállítani, pl. a póttartalékok kiképzésekor 1905. évi október és novemberben. A táblázatban feltüntetett naponkénti 65 adag alomszalma, mert ez a nyári hónapokban lesz kiszolgálva, adagonként 1700 grammal számítottak; a 900 mm. ágyszalma megfelel a táborozási időszakra és az 1905. évi október és november havi szükségletnek.

***) A bérelményes kell hogy kötelezze magát, a helyőrség állományának nagyobbítása esetén ezen szempontok helyőrség részére is a cikkeket a szerződött árak mellett szállítani.

Különös határozmányok.

Azon állomásokra nézve, melyeken a bérleti időtartam alatt ezred- vagy dandár- (a lovasságnál osztály-) összpontosítások esz- közöltetnek, illetőleg szabadságot lovak bevonultatnak, a bérletnyer- tes köteles a származó nagyobb szükségletet és az esetleg engedé- lyezett pótlékokat a szerződött árak mellett szállítani.

A kiírt cikkek bérleti uton való kiadása csak annyiban tör- ténik, ha a csapatok (intézetek) ezen cikkeket nem maguk szerzik be. **Összetes ajánlatok számára, alomszámlára és ágysszal- mára tehát nem fogadtatnak el.**

A kérvényelések a szükségleti helyeken a lótapcikkre nézve ötnaponként, a fa és kőszénre nézve havonként és az ágysszalmánál négyhavonként történnek.

A lótapcikkre, ha az a csapat érdekében áll, a cs. és kir. hadtest-hadbiztosság jóváhagyása mellett kivételesen 10 vagy 15 napra is kérvényelhetők.

A bérleti uton szállítandó ágysszalma, tűzifa és kőszénre nézve az ajánlatok a szükséglet helyére való feltétlenül elfuvarozással együtt teendők.

A szállítók raktárai ne legyenek 1-9 km.-nél nagyobb távol- ságra a katonai laktanyáktól és kocsizható ut mellett kell, hogy legyenek; ha a távolság 1-9 km.-nél nagyobb, akkor a szállító szin- tén köteles, a lótapcikket saját költségén elfuvarozni.

Az alomszámlának **1/4 részben zsupszalmából kell állani.** Azon állomásokon, hol a szállító a széna-csomagokat kötelek- kel kötve átadja, a szalmakötegekre szánt szalma a csapatnak alom- számlánál megtérítés nélkül kiszolgáltandó.

Ajánlatok ki nem írt cikkekre, továbbá ajánlatok, melyek hosszabb időre mint a kiírt szállítási időtar- tamra szólnak, feltétlenül és azonnal visszautasítottak,

és ajánlatok a tárgyalás rákövetkező napjától kezdve 14 nappal rövidebb impegnoval nem vétetnek tekintetbe.

Ezenkívül a tárgyaló-bizottság részéről mindazon ajánlatok nem vétetnek tekintetbe, melyekben egy és ugyanazon cikknek, a kiírt biztosítási idő tartamának egyes szakaira, különböző árajánlatok té- tettek. **Ajánlatok, a melyek elfogadhatatlan feltételeket tartalmaznak, a melyekhez nincsen bánatpénz csatolva (kőszégek és jelenlegi szállítókat kivéve), továbbá olya- nok, a melyekhez hivatalos bizonyítvány nincs csatolva arról, hogy hitel- és szállítási képességről szóló bizonyít- vány beküldetett, nem vétetnek figyelembe.**

A fa- és kőszénzállításra beadott ajánlatokban azok neme is megemlítendő. A kőszénre vonatkozó ajánlatok csak darabszénre szóljanak.

A terményeknek általános valamennyiség esetén való kiszolgál- tatására nézve, a szállítási feltételek füzetének XXVII. pontjára különösen utaltatik.

Azon esetben, ha valamelyik állomáson a szállító, vagy a vele érintkezésben álló személyzetnek lovai között ragályos betegség ütne ki, a katonai igazgatásnak jogá' an állandó, a fennforgó ragály- vesélyes állapotokról kiállított katonai állatorvosi bizonyítvány alap- ján, a lóállomálynak — az igazolt szükség tartamára — a szükség- hez képest esetleg más járványmentes állomásról valóállítás ut- jáni élelmezése iránt intézkedni, a nélkül, hogy a szállítónak vala- mely kártalanításra igénye származnék abból, hogy a lótap ezen időre nem tőle vétetett fel.

A szénára való ajánlattevők kötelesek politikai hatósági bizo- nyítvánnyal bebizonyítani, hogy a széna oly vidékekről nem való, melyeken a házi állatok között lépfene uralkodik.

Általános határozmányok.

1. A tárgyalások mindenkor 10 óraker délelőtt bizottságilag tartatnak meg, melyhez kizárólagosan írásbeli ajánlatok fogadtat- nak el.

2. Az 1 koronás bélyeggel ellátott **ajánlatoknak**, lepecsé- felt boríték alatt, az előirt bánatpénzsekkel együtt, külön boríték alatt való csatolása mellett, az illető állomás szükségletének tár- gyalására kitűzött napon, **legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyalóbizottsághoz beérkezniök; későbbben érkező, vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek figye- lembe.**

Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel írt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betűkkel írott ár fog helyesnek te- kintetni.

3. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégsé- ges voltát, a kereskedelmi- és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett cégje nem volna és pedig az ipart és kereskedelmét űző az I-ső fokozatu politikai hatóságok által, a gazdasággal foglalkozó nem bejegyzett pedig a gazdasági egyeslet által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik.

Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a fel- sorolt hivatal vagy egyesület által a tárgyaló-bizottsághoz hivata- losan juttatandók.

Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. Ezen bizo- nyítványokból a szállítási képesség terjedelmének ki kell tűnnie.

4. A tárgyalásokra nézve Budapesten, illetőleg Székesfehérvá- ról, 1904. évi június hó 18-án kelt hivatalosan két példányban kiállított feltételek füzetének határozatai mérvadók. Ezek betekin- thetők a cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságánál, a budapesti és székesfehérvári cs. és kir. élelmezési raktáraknál, naponta délelőtt 9 órától 12-ig.

Az ezen szállítási feltételek füzetében foglalt feltételek betar-

tására minden ajánlattevő az ajánlat benyújtásával már köte- lezve van.

Ezen szállítási feltételek füzetei az előbb említett élelmezési raktáraknál nyomtatott ivenként 8 fillérért el is adatnak.

5. **Kőszégek és termelők a bánatpénz letételétől mentesek; de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kö- telezettségekért, úgy mint más vállalkozók, szavatolniai tartoznak.**

6. Az élelmi cikkeknek az állomáshoz tartozó hely- ségekbe való elfuvarozására nézve a feltételi füzet XVII. pontja értelmében, külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a kövo- telt szállítási árban már beufoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többben egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető cik- kek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

7. Az ajánlkozók a hadigazgatásnak ajánlatuk elfogadásá- iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényeik 314. és 315. §-aiban valamely ajánlat elfogadása iránt nyilatkozatra nézve megállapított határidőnek betartásáról.

8. A téli hónapokban, azaz október hó elsejétől március hó végéig szükséges alomszalma 2500 grammos adagokban, a nyári hónapokban pedig 1700 grammos adagokban szolgáltatandó ki.

Dacára ennek azonban az ajánlatok 2100 grammos alom- szalma-adag után teendők.

9. Az ajánlattevők felhivatnak ajánlatukban arra nézve is nyilatkozni, vajjon készek-e az ajánlatokban foglalt árak és felté- telek mellett a m. kir. honvédség szükségletét is szállítani, ha a m. kir. honvédség illetékes hatóságai részéről ezen szállítások óhajtatnak.

Kelt Budapest, 1904. évi június hó 18-án.

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztossága

Ajánlati minta.

1 korona bélyeg.

Én alulírt **az 1904. évi június hó 18-án 3805. sz. a. kelt hirdetmény alapján ezen . . . . .** *) ajánlatommal kötelezem magamat hogy az N. . . . . állomásra nézve:

a szénának 5600 grammos adagját . . . . . f., szóval . . . . . fillér
az alomszámlának 2100 grammos adagját . . . . . f., szóval . . . . . fillér
az ágysszalmának métermázsáját, a szükséglet helyére való elfuvarozásával együtt . . . . . f., szóval . . . . . fillér
a tűzifának köbméterét (neme), a szükséglet helyére való elfuvarozásával együtt . . . . . f., szóval . . . . . fillér
a kőszénnek métermázsáját (neme), a szükséglet helyére való fuvarozásával együtt . . . . . f., szóval . . . . . fillér

190. évi . . . . . hó 1-től 190. évi . . . . . hó végéig terjedő időtartamra szállítom, továbbá az átvonuló élelmezési is a gyakorlatokhoz bevonuló szabadságot, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek, valamint átvonulások és csapatösszpontosítások részére, az előkészített feltételi füzet illető pontjai értelmében kiszolgáltatom és ezen ajánlatért a külön borítékban csatolt (vagy az ide csatolt elismervény szerint a . . . . . pénztáránál letétmenyezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen . . . . . összesen . . . . . korona bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerném, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után, bánat- pénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegszítendém, a ha ezt elmulasztanám, a had igazgatását feljogosítom arra, hogy eszen kiegszítést a kijáró szállítási keresetemből való levonás után eszközöltesse. Továbbá kötelezem magamat az ajánlatban foglalt árak és feltételek mellett a m. kir. honvédség szükségletét is szállítani, ha a m. kir. honvédség illetékes hatóságai részéről ezen szállítások óhajtatnak. Egyébiránt a hirdet- ményben közzétett feltételeken kívül a tárgyalásra előkészített feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N. . . . .-nek N.-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizo- nyítvány közvetlenül az . . . . .-nek fog átküldetni.
Kelt N. . . . . ben, 1904. . . . . hó . . . . . n. . . . . N, N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Megjegyzés.

*) Ezen helyen olyan esetben, midőn az ajánlattevő az illető ajánlatot kizárólag összesetnek kívánja tekinteni, az „összetes” szó beszúrandó, meg, minden ajánlat, mely ezen toladékat nélkülöz, nem összesetnek tekintetik. Összetes ajánlatokat szénára és számlára nem szabad tenni.

Az ajánlat lepecsételő és borítékára frandó: „Ajánlat az 1904. évi június hó 18-án kihirdetett s 1904 . . . . . hó . . . . n tartandó tárgyaláshoz.”
A letétmenyezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő. (Utányomás nem díjazatik)

